

شناسنامه:

عطش

(احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزاداری امام حسین علیه السلام)

تهیه و تدوین: اداره‌ی امور فرهنگی آستان قدس رضوی

نویسنده: جواد قربان‌پور

طرح جلد: گرافیک آسمان

صفحه‌آرایی: وجیهه ظفر شکورزاده

ناشر: انتشارات قدس رضوی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۱

شمارگان: ۱۰۰۰۰

چاپ: مؤسسه‌ی چاپ و انتشارات آستان قدس رضوی

نشانی تهیه‌کننده: مشهد مقدس، حرم مطهر،

صحن جامع رضوی، ضلع غربی، اداره‌ی امور فرهنگی

تلفن: ۰۵۱۱-۲۰۰۲۵۶۷

صندوق پستی: ۳۵۱-۹۱۷۳۵

حق چاپ محفوظ است.

عطش

احادیثی در فضیلت زیارت،

بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

بسم الله الرحمن الرحيم

دشمنت گشت ولی نور تو خاموش نشد
آری؛ آن جلوه که فانی نشود، نور خداست
نه بقا کرد ستمگر، نه به جا ماند ستم
خرگه ظلم نگون، خیمه‌ی مظلوم به پاست

امام صادق علیه السلام می‌فرمایند:

«در ایام عمرتان مواظب باشید تا نفحات
خداوندی و فرصت‌های مغتنمی را که با
عنایت خداوند متعال برایتان حاصل می‌شود
از دست ندهید!» حال که به لطف خدای
حیّ قادر، به لحاظ زمانی در موقعیتی قرار
گرفته‌ایم که شاهد شعله‌ور شدن روزافزون
آتش محبت و مودّت خاندان ولایت و
امامت علیه السلام؛ به‌ویژه حضرت سیدالشهدا علیه السلام
هستیم و از طرفی، زیارت آن امام همام علیه السلام
در کربلای معلّا نسبت به گذشته، با سهولت
بیشتری قابل وصول می‌باشد؛ - به‌طوری‌که
به اعتراف تاریخ و فرمایش بزرگان، از بعد از
شهادت آن حضرت علیه السلام در عاشورای سال

۶۱ هجری تا به حال در هیچ دوره‌ای از تاریخ، این امکان به سهولت میسر نبوده است - برآن شدیم تا در این نوشتار، لمعاتی از کلام سراسر نورائمه‌ی اطهار علیهم‌السلام در فضیلت زیارت حضرت اباعبدالله علیه‌السلام و بکاء و ابکاء برآن حضرت علیه‌السلام را یادآور شویم؛ باشد که چراغ راه و وسیله‌ی نجاتمان باشد در دنیا و آخرت، و امید که مورد توجه و عنایات خاصه‌ی ولی نعمتمان؛ حضرت ابالحسن الرضا علیه‌السلام "علیه آلاف التحیه والثناء" قرار گیرد و همانند دعبل‌ها و فرزدق‌ها ما را نیز مورد لطف خود قرار دهند! چراکه به نصّ زیارت شریفه‌ی جوادیه علیه‌السلام، امام رضا علیه‌السلام خود از تهییج کنندگان مرثی حضرت سیدالشهدا علیه‌السلام بوده‌اند؛ آنجا که در زیارت آن حضرت می‌خوانیم:

«السَّلَامُ عَلَى الْإِمَامِ الرَّئُوفِ الَّذِي هَيَّجَ
أَحْزَانَ يَوْمِ الطُّفُوفِ...»^۱

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

ذکر قضیه‌ای در باب فضیلت بکاء بر حضرت
سیدالشهدا علیه السلام؛ حسین بن علی علیه السلام از زبان
علامه‌ی مجلسی رحمته الله در کتاب شریف بحار الأنوار:

وَ رَأَيْتُ فِي بَعْضِ مُؤَلَّفَاتِ أَصْحَابِنَا أَنَّهُ
حُكِيَ عَنِ السَّيِّدِ عَلِيِّ الْحُسَيْنِيِّ قَالَ: «كُنْتُ
مُجَاوِرًا فِي مَشْهَدِ مَوْلَايَ عَلِيٍّ بْنِ مُوسَى
الرِّضَا علیه السلام مَعَ جَمَاعَةٍ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فَلَمَّا كَانَ
الْيَوْمَ الْعَاشِرُ مِنْ شَهْرِ عَاشُورَاءَ ابْتَدَأَ رَجُلٌ مِنْ
أَصْحَابِنَا يَقْرَأُ مَقْتَلَ الْحُسَيْنِ علیه السلام فَوَرَدَتْ رِوَايَةٌ
عَنِ الْبَاقِرِ علیه السلام أَنَّهُ قَالَ: "مَنْ ذَرَفَتْ عَيْنَاهُ عَلَى
مُصَابِ الْحُسَيْنِ علیه السلام وَ لَوْ مِثْلَ جَنَاحِ الْبَعُوضَةِ
غَفَرَ اللَّهُ لَهُ ذُنُوبَهُ وَ لَوْ كَانَتْ مِثْلَ زَبَدِ الْبَحْرِ" وَ
كَانَ فِي الْمَجْلِسِ مَعَنَا جَاهِلٌ مُرَكَّبٌ يَدَّعِي
الْعِلْمَ وَ لَا يَعْرِفُهُ فَقَالَ لَيْسَ هَذَا بِصَحِيحٍ وَ
الْعَقْلُ لَا يَعْتَقِدُهُ وَ كَثُرَ الْبَحْثُ بَيْنَنَا وَ افْتَرَقْنَا
عَنْ ذَلِكَ الْمَجْلِسِ وَ هُوَ مُصِرٌّ عَلَى الْعِنَادِ فِي
تَكْذِيبِ الْحَدِيثِ فَتَأَمَّ ذَلِكَ الرَّجُلُ تِلْكَ اللَّيْلَةَ
فَرَأَى فِي مَنَامِهِ كَأَنَّ الْقِيَامَةَ قَدْ قَامَتْ وَ حُشِرَ

النَّاسُ فِي صَعِيدٍ صَفْصَفٍ لَا تَرَى فِيهَا عِوَجًا
وَلَا أَمْتًا وَقَدْ نُصِبَتِ الْمَوَازِينُ وَامْتَدَّ الصِّرَاطُ
وَوُضِعَ الْحِسَابُ وَنُشِرَتِ الْكُتُبُ وَأُسْعِرَتِ
النِّيرانُ وَزُحِرِفَتِ الْجِنَانُ وَاشْتَدَّ الْحَرُّ عَلَيْهِ وَ
إِذَا هُوَ قَدْ عَطَشَ عَطَشًا شَدِيدًا وَبَقِيَ يَطْلُبُ
الْمَاءَ فَلَا يَجِدُهُ فَالْتَفَتَ يَمِينًا وَشِمَالًا وَإِذَا هُوَ
بِحَوْضٍ عَظِيمٍ الطُّولِ وَالْعَرْضِ قَالَ قُلْتُ فِي
نَفْسِي هَذَا هُوَ الْكَوْثَرُ فَإِذَا فِيهِ مَاءٌ أَبْرَدُ مِنَ الثَّلْجِ
وَأَحْلَى مِنَ الْعَذْبِ وَإِذَا عِنْدَ الْحَوْضِ رَجُلَانِ وَ
امْرَأَةٌ أَنْوَارُهُمْ تُشْرِقُ عَلَى الْخَلَائِقِ وَمَعَ ذَلِكَ
لُبْسُهُمُ السَّوَادُ وَهُمْ بَاكُونَ مَحْزُونُونَ فَقُلْتُ
مَنْ هَؤُلَاءِ فَقِيلَ لِي هَذَا مُحَمَّدٌ الْمُصْطَفَى صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
وَهَذَا الْإِمَامُ عَلِيُّ الْمُرْتَضَى عَلَيْهِ السَّلَامُ وَهَذِهِ الطَّاهِرَةُ
فَاطِمَةُ الزَّهْرَاءُ عَلَيْهَا السَّلَامُ فَقُلْتُ مَا لِي أَرَاهُمْ لَا بَسِينَ
السَّوَادَ وَبَاكِينَ وَمَحْزُونِينَ فَقِيلَ لِي أَلَيْسَ
هَذَا يَوْمَ عَاشُورَاءَ يَوْمَ مَقْتَلِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَهُمْ
مَحْزُونُونَ لِأَجْلِ ذَلِكَ قَالَ فَدَنَوْتُ إِلَى سَيِّدَةِ
النِّسَاءِ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ وَقُلْتُ لَهَا يَا بِنْتَ رَسُولِ
اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِنِّي عَطْشَانٌ فَتَنَظَّرْتُ إِلَيَّ شَرًّا وَقَالَتْ

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

لِي أَنْتَ الَّذِي تُنْكِرُ فَضْلَ الْبُكَاءِ عَلَى مُصَابِ
وَلَدِي الْحُسَيْنِ عليه السلام وَ مُهْجَةِ قَلْبِي وَ قُرَّةِ عَيْنِي
الشَّهِيدِ الْمَقْتُولِ ظُلْمًا وَ عُذْوَانًا لَعَنَ اللَّهُ قَاتِلِيهِ
وَ ظَالِمِيهِ وَ مَانِعِيهِ مِنْ شُرْبِ الْمَاءِ قَالَ الرَّجُلُ
فَأَنْتَبَهْتُ مِنْ نَوْمِي فَزِعًا مَرْعُوبًا وَ اسْتَغْفَرْتُ اللَّهَ
كَثِيرًا وَ نَدِمْتُ عَلَى مَا كَانَ مِنِّي وَ أَتَيْتُ إِلَى
أَصْحَابِي الَّذِينَ كُنْتُ مَعَهُمْ وَ خَبَرْتُ بِرُؤْيَايَ
وَ تَبْتُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ.

در بعضی از کتاب های علمای شیعه دیدم
که از سید علی حسینی حکایت شده که
می گوید:

من با گروهی از مؤمنین مجاور مضجع
شریف حضرت علی بن موسی الرضا علیه السلام بودیم.
وقتی روز عاشورا فرا رسید، یکی از یاران ما
کتاب مقتل امام حسین علیه السلام را می خواند تا به
روایتی از حضرت امام محمد باقر علیه السلام رسید که
می فرمایند: "کسی که چشمانش در مصیبت
امام حسین علیه السلام اشک آلود شود ولو این که به
اندازه ی بال یک مگس باشد؛ خداوند گناهان
او را می آمرزد، اگرچه به اندازه ی کف دریا

باشند."

در آن مجلس شخصی بود که دارای جهل مرکب بود و ادعای علم می کرد ولی علم و دانشی نداشت. وی گفت: "این حدیث صحیح نیست و از نظر عقلی مورد قبول نمی باشد". درباره‌ی این موضوع بین جمع ما زیاد بحث صورت گرفت و قیل و قال‌هایی شد ولی آن شخص بر تکذیب این حدیث اصرار داشت؛ تا این که از آن مجلس پراکنده شدیم.

آن شب، آن مرد در عالم خواب دید که گویا قیامت برپا شده و مردم همه در يك زمین محشور شده‌اند؛ میزان‌ها نصب گردیده، صراط گسترده شده، مردم مشغول حسابرسی هستند، نامه‌های اعمال گشوده شده، دوزخ شعله‌ور گردیده، بهشت زینت شده، حرارت بر او شدید شده و او در این بین، به شدت احساس تشنگی می کند و هر چه طلب آب می کند؛ نمی یابد!!

وقتی به طرف راست و چپ خود توجهی می کند با حوضی فوق العاده طویل و عریض مواجه می شود! می گوید: «من با خودم گفتم: این همان حوض کوثر است و دارای آبی

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

است که از برف سردتر و از غسل شیرین تر می باشد!»

ناگاه دید، دو مرد و يك زن که نور وجودشان بر خلایق می درخشد؛ کنار آن حوض هستند در حالی که ایشان سیاه پوش و گریان و محزون اند! راوی می گوید: "من گفتم: ایشان کیستند؟!" در جوابم گفته شد: "این آقا؛ محمد مصطفی صلی الله علیه و آله، این آقا؛ امام علی مرتضی علیه السلام و این بانو؛ فاطمه علیها السلام می باشند". گفتم: "پس چرا می بینم لباس سیاه پوشیده اند و گریان و محزون هستند؟!" به من گفته شد: «آیا امروز روز عاشورا نیست که روز قتل امام حسین علیه السلام است؟! ایشان برای این محزون می باشند".

من نزدیک حضرت زهرا علیها السلام اطهر علیها السلام رفتم و به آن حضرت علیها السلام گفتم: «ای دختر رسول خدا صلی الله علیه و آله! من تشنه ام!» ناگاه دیدم آن حضرت علیها السلام با حالی خشمناک به من نگریستند و فرمودند: "تو آن شخصی هستی که منکر ثواب و فضیلت گریه بر مصیبت های فرزندان حسین علیه السلام می باشی؟! همان حسین که جان

قلب من و نور چشم من است، همان شهیدی
که با ظلم و دشمنی به قتل رسید؟! خداوند
لعنت کند آن افرادی را که در حق حسین من
ستم کردند و او را شهید نمودند و مانع آب
آشامیدن وی شدند!!" راوی می گوید: "من در
حالی از خواب بیدار شدم که دچار بی تابی و
ترس شده بودم! و فراوان استغفار می کردم و از
تکذیب آن حدیث پشیمان شدم! آن گاه نزد آن
رفقای آمدم که با آنان بودم و پس از این که
خواب خود را نقل کردم، توبه و انابه نمودم".^۱

۱ - بحار الأنوار (ط - بیروت) ج ۴۴، ص ۲۹۳

روایات

روایت ۱

وَرُوي عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ:
«لِكُلِّ شَيْءٍ ثَوَابٌ إِلَّا الدَّمْعَةَ فِينَا».

روایت شده است که امام صادق علیه السلام فرمود:

«هر چیزی ثواب و اجری معین دارد؛ مگر ریختن اشک برای ما که ثوابش را احدی نمی داند».^۱

روایت ۲:

قَالَ الرِّضَا عَلَيْهِ السَّلَامُ:
«إِنَّ لِكُلِّ إِمَامٍ عَهْدًا فِي عُنُقِ أَوْلِيَائِهِ وَ شِيعَتِهِ وَإِنْ مِنْ تَمَامِ الْوَفَاءِ بِالْعَهْدِ وَ حُسْنِ الْأَدَاءِ زِيَارَةَ قُبُورِهِمْ فَمَنْ زَارَهُمْ رَغْبَةً فِي زِيَارَتِهِمْ وَ تَصَدِيقاً بِمَا رَغَبُوا فِيهِ كَانَتْ أُنْمَتُهُمْ شُفَعَاءَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

امام رضا علیه السلام فرمود:

۱- کامل الزیارات، ص ۱۰۶ و وسائل الشیعة، ج ۱۴، ص

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

«همانا هر امامی را عهدیست در گردن
دوستان و شیعیان خود، و زیارت قبور ائمه علیهم السلام
تمام کردن وفا به عهد و نیکو ادا کردن حق
ایشان است؛ پس هر کس ایشان را زیارت کند
از روی میل و رغبت در زیارت ایشان و از روی
تصدیق کردن به آنچه ایشان خواستند، البته
آن کسان از کسانی باشند که امامان ایشان در
روز قیامت شفیعان آنان باشند».^۱

روایت ۳:

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ:
«إِنَّ مِنَ الْمَلَائِكَةِ الَّذِينَ فِي سَمَاءِ الدُّنْيَا
لَيُظْلَعُونَ عَلَى الْوَاحِدِ وَالْإِثْنَيْنِ وَالثَّلَاثَةِ وَهُمْ
يَذْكُرُونَ فَضْلَ آلِ مُحَمَّدٍ عليهم السلام فَيَقُولُونَ أَمَا
تَرَوْنَ هَؤُلَاءِ فِي قَلْبِهِمْ وَكَثْرَةِ عُدُوِّهِمْ يَصِفُونَ
فَضْلَ آلِ مُحَمَّدٍ عليهم السلام فَتَقُولُ الطَّائِفَةُ الْأُخْرَى
مِنَ الْمَلَائِكَةِ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَ
اللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ».

۱ - عیون أخبار الرضا عليه السلام، ج ۲، ص ۲۵۴

روایت شده است که امام صادق علیه السلام فرمود:

همانا فرشتگانی که در آسمان دنیا هستند به يك نفر، دو نفر یا سه نفری که درباره‌ی فضیلت آل محمد علیهم السلام به گفتگو نشسته‌اند و مذاکره می‌کنند؛ سر می‌کشند و به هم می‌گویند: "آیا نمی‌بینید اینان را که با وجود این که افرادشان کم است و دشمنانشان بسیارند (چگونه) فضیلت آل محمد علیهم السلام را بیان می‌کنند!" دسته‌ای از فرشتگان به آنها می‌گویند: "این فضل خداوند است که به هر که بخواهد می‌دهد؛ و خداوند دارای فضل و کرم بسیار است."^۱

روایت ۴:

قَالَ الرِّضَاءُ علیه السلام:

«... إِنَّ يَوْمَ الْحُسَيْنِ أَقْرَحَ جُفُونَنَا وَ أَسْبَلَ دُمُوعَنَا وَ أَذَلَّ عَزِيزَنَا بِأَرْضِ كَرْبٍ وَ بَلَاءٍ وَ أَوْرَثَنَا [يَا أَرْضُ كَرْبٍ وَ بَلَاءٍ أَوْرَثْتَنَا] الْكَرْبَ [و]

۱ - الکافی (ط - الإسلامية)، ج ۸، ص ۳۳۴، ح ۵۲

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

الْبَلَاءُ إِلَى يَوْمِ الْإِنْقِضَاءِ فَعَلَى مِثْلِ الْحُسَيْنِ عليه السلام
فَلْيَبْكِ الْبَاكُونَ فَإِنَّ الْبُكَاءَ يَحُطُّ الذُّنُوبَ
الْعِظَامَ».

امام رضا علیه السلام فرمود:
«... حادثه‌ی عاشورا اشک ما را روان ساخت و
خون از چشم ما جاری کرد و عزیز ما را در سرزمین
غم و اندوه، خوار ساخت و تا روز قیامت، برای
ما غم و غصه به میراث گذاشت».

روایت ۵:

قَالَ الرَّضَاءُ عليه السلام:
«فَعَلَى مِثْلِ الْحُسَيْنِ فَلْيَبْكِ الْبَاكُونَ؛ فَإِنَّ
الْبُكَاءَ عَلَيْهِ يَحُطُّ الذُّنُوبَ الْعِظَامَ».

امام رضا علیه السلام فرمود:
«گریه‌کنندگان باید بر کسی همچون
حسین علیه السلام گریه کنند؛ چرا که گریستن برای او،
گناهان بزرگ را فرو می‌ریزد».^۱

۱ - بحار الانوار، ج ۴۴، ص ۲۸۴ و وسائل الشیعة، ج ۱۴،
ص ۵۰۴

روایت ۶:

عَنِ الرَّضَاءِ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ الْحُسَيْنُ عَلَيْهِ السَّلَامُ:
 «دَخَلْتُ عَلَى رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَعِنْدَهُ أَبِي
 بَنُ كَعْبٍ فَقَالَ لِي رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: مَرْحَبًا بِكَ
 يَا أَبَا عَبْدِ اللَّهِ؛ يَا زَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِينَ!
 قَالَ لَهُ أَبِي وَكَيْفَ يَكُونُ يَا رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 زَيْنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِينَ أَحَدٌ غَيْرُكَ؟ فَقَالَ
 يَا أَبِي وَالَّذِي بَعَثَنِي بِالْحَقِّ نَبِيًّا إِنَّ الْحُسَيْنَ
 بَنَ عَلِيِّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فِي السَّمَاءِ أَكْبَرُ مِنْهُ فِي الْأَرْضِ
 وَإِنَّهُ لَمَكْتُوبٌ عَنْ يَمِينِ عَرْشِ اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ
 مِصْبَاحٌ هُدًى وَسَفِينَةٌ نَجَاةٍ».

از حضرت رضا عَلَيْهِ السَّلَامُ نقل شده که امام
 حسین عَلَيْهِ السَّلَامُ فرمود:

محضر رسول الله صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وارد شدم؛ در
 حالی که ابی ابن کعب در نزد ایشان حاضر
 بود. پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ به من فرمودند: «مرحبا بر تو
 ای اباعبدالله! ای زینت آسمان ها و زمین ها!»
 ابی ابن کعب گفت: «یا رسول الله! چگونه فرد

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین (علیه السلام)

دیگری غیر از شما می تواند زینت آسمان ها و زمین باشد؟» حضرت رسول الله ﷺ فرمودند: «قسم به خداوندی که مرا مبعوث به رسالت کرده! منزلت حسین ابن علی (علیه السلام) در آسمان ها بیشتر از زمین است و در جانب راست عرش خداوند نوشته شده: [حسین؛] چراغ هدایت و کشتی نجات است».^۱

روایت ۷:

عَنِ الرَّيَّانِ بْنِ شَيْبٍ قَالَ:
«دَخَلْتُ عَلَى الرِّضَاءِ (علیه السلام) فِي أَوَّلِ يَوْمٍ مِنَ
الْمُحَرَّمِ فَقَالَ لِي يَا ابْنَ شَيْبٍ! أَصَائِمُ أَنْتَ؟
قُلْتُ: لَا. فَقَالَ: إِنَّ هَذَا الْيَوْمَ هُوَ الْيَوْمُ الَّذِي
دَعَا فِيهِ زَكَرِيَّا (علیه السلام) رَبَّهُ عَزَّوَجَلَّ فَقَالَ: رَبِّ هَبْ
لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ.
فَاسْتَجَابَ اللَّهُ لَهُ وَ أَمَرَ الْمَلَائِكَةَ فَنَادَتْ
زَكَرِيَّا وَ هُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ
يُبَشِّرُكَ بِبَحْيٍ فَمَنْ صَامَ هَذَا الْيَوْمَ، ثُمَّ دَعَا

۱ - عیون أخبار الرضا (علیه السلام)، ج ۱، ص ۵۹

اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ اسْتَجَابَ اللَّهُ كَمَا اسْتَجَابَ
لِرَكَرِيَّاهُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، ثُمَّ قَالَ: يَا ابْنَ شَيْبٍ! إِنَّ
الْمُحَرَّمَ هُوَ الشَّهْرُ الَّذِي كَانَ أَهْلُ الْجَاهِلِيَّةِ
فِيمَا مَضَى يُحَرِّمُونَ فِيهِ الظُّلْمَ وَ الْقِتَالَ
لِحُرْمَتِهِ. فَمَا عَرَفْتَ هَذِهِ الْأُمَّةَ حُرْمَةَ شَهْرِهَا
وَلَا حُرْمَةَ نَبِيِّهَا ﷺ لَقَدْ قَتَلُوا فِي هَذَا الشَّهْرِ
ذُرِّيَّتَهُ وَ سَبَوْا نِسَاءَهُ وَ انْتَهَبُوا ثَقْلَهُ فَلَا عَفْرَ
اللَّهُ ذَلِكَ لَهُمْ أَبَدًا. يَا ابْنَ شَيْبٍ! إِنْ كُنْتَ
بَاكِيًا [لِشَيْءٍ] فَأَبْكِ لِلْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ بْنِ أَبِي
طَالِبٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَإِنَّهُ ذُبِحَ كَمَا يُذْبَحُ الْكَبْشُ وَقُتِلَ
مَعَهُ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ ثَمَانِيَةَ عَشَرَ رَجُلًا مَا لَهُمْ
فِي الْأَرْضِ مُشْبِهُونَ. وَ لَقَدْ بَكَتِ السَّمَاوَاتُ
السَّبْعُ وَ الْأَرْضُونَ لِقَتْلِهِ وَ لَقَدْ نَزَلَ إِلَى الْأَرْضِ
مِنَ الْمَلَائِكَةِ أَرْبَعَةُ آلَافٍ لِنَصْرِهِ فَوَجَدُوهُ قَدْ
قُتِلَ، فَهُمْ عِنْدَ قَبْرِهِ شُعْتُ غُبْرٍ إِلَى أَنْ يَقُومَ
الْقَائِمُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، فَيَكُونُونَ مِنْ أَنْصَارِهِ وَ شِعَارُهُمْ
يَا لثَارَاتِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَا ابْنَ شَيْبٍ! أَمْطَرَتِ
السَّمَاءُ دَمًا وَ تُرَابًا أَحْمَرَ إِنْ بَكَيتَ عَلَى
الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ حَتَّى تَصِيرَ دُمُوعُكَ عَلَى خَدِّكَ

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

غَفَرَ اللَّهُ لَكَ كُلَّ ذَنْبٍ أَذْنَبْتَهُ صَغِيرًا كَانَ أَوْ
كَبِيرًا قَلِيلًا كَانَ أَوْ كَثِيرًا.

يَا ابْنَ شَيْبٍ! إِنْ سَرَّكَ أَنْ تَلْقَى اللَّهَ
عَزَّ وَجَلَّ وَلَا ذَنْبَ عَلَيْكَ فَرِّ الْحُسَيْنِ عليه السلام. يَا ابْنَ
شَيْبٍ! إِنْ سَرَّكَ أَنْ تَسْكُنَ الْغُرْفَ الْمَبْنِيَّةَ فِي
الْجَنَّةِ مَعَ النَّبِيِّ وَآلِهِ صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ فَالْعَنَ
قَتْلَةَ الْحُسَيْنِ عليه السلام. يَا ابْنَ شَيْبٍ! إِنْ سَرَّكَ أَنْ
يَكُونَ لَكَ مِنَ الثَّوَابِ مِثْلُ مَا لِمَنْ اسْتَشْهَدَ
مَعَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عليه السلام فَقُلْ مَتَى ذَكَرْتَهُ يَا
لَيْتَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا. يَا ابْنَ
شَيْبٍ! إِنْ سَرَّكَ أَنْ تَكُونَ مَعَنَا فِي الدَّرَجَاتِ
الْعُلَى مِنَ الْجَنَّةِ فَاحْزَنْ لِحُزْنِنَا وَافْرَحْ لِفَرَحِنَا
وَعَلَيْكَ بِوَلَايَتِنَا فَلَوْ أَنَّ رَجُلًا تَوَلَّى حَجْرًا لَحَشَرَهُ
اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ مَعَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ».

ریان بن شبیب می گوید:

در اولین روز محرم خدمت امام رضا علیه السلام
رسیدم، حضرت فرمودند: «ای پسر شبیب!
آیا روزه هستی؟» عرض کردم: «خیر». فرمود:
«امروز، روزی است که زکریا علیه السلام پروردگارش را

خواند و گفت: "پروردگارا! فرزندی پاك به من مرحمت فرما؛ به درستی که تو دعای بندگان را می شنوی!"^۱ و خداوند دعای او را مستجاب کرد و به ملائکه دستور داد که به زکریّا عَلَيْهِ السَّلَام - که در محراب در حال نماز بود - بگویند: "خدا به تو یحیی را مژده می دهد!" پس هر کس این روز را روزه بدارد و سپس دعا کند، خداوند همان طور که دعای زکریّا عَلَيْهِ السَّلَام را مستجاب کرد، دعای او را نیز مستجاب می کند». سپس فرمود: «ای پسر شبیب! به راستی محرم، همان ماهی است که اهل جاهلیت در زمان گذشته به احترام آن، ظلم و جنگ و قتال را در آن حرام می دانستند؛ ولی این امت، نه این ماه را شناختند و حرمتش را نگه داشتند و نه احترام پیغمبرشان صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ را حفظ کردند؛ در این ماه اولاد او را کشتند و زنانش را اسیر کردند و اموالش را غارت نمودند؛ خداوند هرگز گناه آنان را نبخشد!

ای پسر شبیب! اگر برای چیزی گریان شدی؛ بر حسین بن علی ابن ابی طالب عَلَيْهِ السَّلَام گریه کن! زیرا او همچون گوسفند سر بُریده شد

۱- سوره ی مبارکه ی آل عمران: آیه ی ۳۸

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

و هیجده نفر از اهل بیت او علیهم السلام، به همراهش کشته شدند که در روی زمین نظیر نداشتند؛ آسمان‌های هفتگانه و زمین‌ها به سبب شهادت آن بزرگوار گریستند و چهار هزار فرشته برای یاری او به زمین آمدند و دیدند که ایشان کشته شده‌اند؛ پس ایشان در نزد قبر آن مظلوم، مو پریشان و غبار آلود باقی هستند تا روزی که قائم آل محمد علیه السلام ظهور کند و از یاران او باشند و شعارشان "یا ثارات الحسین علیه السلام" است.

ای پسر شبیب! پدرم از پدرش و او از جدّش علیه السلام به من خبر داد که: «وقتی جدّم حسین علیه السلام را شهید کردند، از آسمان خون و خاک قرمز بارید!» ای پسر شبیب! اگر به گونه‌ای بر حسین علیه السلام گریه کنی که اشک‌هایت بر گونه‌هایت جاری شود؛ خداوند هر گناهی که مرتکب شده باشی - چه کوچک، چه بزرگ، چه کم و چه زیاد - خواهد بخشید.

ای پسر شبیب! اگر دوست داری پاک و بدون گناه به ملاقات خدا بروی؛ حسین علیه السلام را زیارت کن!

ای پسر شبیب! اگر دوست داری با پیامبر

اکرم ﷺ در غرفه های بهشت همراه باشی؛
 قاتلان حسین (علیه السلام) را لعنت کن!
 ای پسر شیب! اگر دوست داری ثوابی
 مانند ثواب کسانی که همراه حسین بن
 علی (علیه السلام) شهید شدند داشته باشی؛ هرگاه به
 یاد او افتادی بگو:

«يَا لَيْتَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَفُوزَ فَوْزًا عَظِيمًا»
 ای پسر شیب! اگر دوست داری که با ما در
 درجات عالی بهشت باشی؛ پس در اندوه ما،
 اندوهگین، و در شادی ما، شاد باش! و بر تو باد
 دوستی ما! که اگر کسی دوستدار سنگی باشد؛
 خداوند عز و جل، در قیامت او را با آن سنگ
 محشور می گرداند!»^۱

روایت ۸:

حَكَى دُعْبِلُ الْخُزَاعِيُّ قَالَ:
 «دَخَلْتُ عَلَى سَيِّدِي وَ مَوْلَايَ عَلِيِّ بْنِ
 مُوسَى الرِّضَا (عليه السلام) فِي مِثْلِ هَذِهِ الْأَيَّامِ [يعنى
 عاشوراء] فَرَأَيْتُهُ جَالِسًا جِلْسَةَ الْحَزِينِ الْكَبِيرِ

۱ - مسند الإمام الرضا (عليه السلام)، ج ۲، ص ۲۷

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

و أَصْحَابُهُ مِنْ حَوْلِهِ فَلَمَّا رَأَى مُقْبِلًا قَالَ لِي:
 "مَرْحَبًا بِكَ يَا دِعْبِلُ! مَرْحَبًا بِنَاصِرِنَا بِيَدِهِ وَ
 لِسَانِهِ!" ثُمَّ إِنَّهُ وَسَّعَ لِي فِي مَجْلِسِهِ وَأَجْلَسَنِي
 إِلَى جَانِبِهِ... ثُمَّ إِنَّهُ عليه السلام نَهَضَ وَضَرَبَ سِتْرًا بَيْنَنَا
 وَبَيْنَ حُرْمِهِ وَأَجْلَسَ أَهْلَ بَيْتِهِ مِنْ وَرَاءِ السِّتْرِ
 لِيَبْكُوا عَلَى مُصَابِ جَدِّهِمُ الْحُسَيْنِ عليه السلام ثُمَّ
 التَفَتَ إِلَيَّ وَقَالَ لِي يَا دِعْبِلُ ارْثِ الْحُسَيْنَ عليه السلام
 فَأَنْتَ نَاصِرُنَا وَمَادِحُنَا مَا دُمْتَ حَيًّا فَلَا تُقْصِرْ
 عَنْ نَصْرِنَا مَا اسْتَطَعْتَ قَالَ دِعْبِلُ فَاسْتَعْبِرْتُ
 وَسَأَلْتُ عِبْرَتِي وَأَنْشَأْتُ أَقُولُ
 أَفَاطِمُ عليها السلام لَوْ خَلَّتِ الْحُسَيْنَ عليه السلام مُجَدَّلًا وَ قَدْ
 مَاتَ عَطْشَانًا بِشَطِّ فُرَاتٍ
 إِذَا اللَّطَمَتِ الْخَدَّ فَاطِمُ عِنْدَهُ
 وَأَجْرَيْتِ دَمْعَ الْعَيْنِ فِي الْوَجَنَاتِ
 أَفَاطِمُ قُومِي يَا ابْنَةَ الْخَيْرِ وَانْدُبِي
 نُجُومَ سَمَاوَاتٍ بِأَرْضِ فَلَاةٍ
 ... وَ الرِّضَا عليه السلام يَبْكِي وَ تَبْكِي النِّسَاءُ. قَالَ
 دِعْبِلُ فَلَمَّا وَصَلْتُ إِلَى هَذَيْنِ الْبَيْتَيْنِ عَلَتْ
 أَصْوَاتُ النِّسَاءِ بِالْبُكَاءِ وَ النَّحِيبِ وَ صَحَنَ

وَأُمَحِّمَدَاهُ وَهِيَ هَذِهِ:

بَنَاتُ زِيَادٍ فِي الْقُصُورِ مَصُونَةٌ

وَأَلِ رَسُولِ اللَّهِ مُنْهَتِكَاتُ

وَأَلِ زِيَادٍ فِي الْحُصُونِ مَنِيْعَةٌ

وَأَلِ رَسُولِ اللَّهِ فِي الْفَلَوَاتِ».

دعبل ابن علی خُزاعی می گوید:

"در چنین روزهایی [یعنی عاشورا] محضر آقا و مولای خود؛ علی ابن موسی الرضا علیه السلام وارد شدم؛ دیدم آن حضرت آن گونه نشسته که افراد غمزده و شکسته حال از شدت حزن می نشینند و اصحاب او نیز با همان حالت در اطرافش نشسته اند. هنگامی که حضرت علیه السلام مرادید که به دیدار او آمده ام، به من فرمود: "مرحبا به تو ای دعبل! مرحبا به کسی که با دست و زبان خود ناصر و مددکار ماست!" سپس آن حضرت برای من در مجلس خود جا باز کرد و مرا در کنار خود نشانید...

سپس خود آن حضرت علیه السلام از جا بلند شد و پرده ای را بین ما و بین حرم خود نصب کرد و اهل بیت خود علیهم السلام را پشت پرده نشانند تا بر

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

مصائب جدّش؛ حسین علیه السلام گریه کنند. آن گاه
به من رو کرد و فرمود: "ای دعبل! همواره رثای
حسین علیه السلام را بخوان! که تو یار و مددکار ما و
مدّاح و ثناخوان ما هستی؛ پس تا جایی که
می توانی و تا زمانی که زنده هستی، در یاری ما
کوتاهی نکن!"

من (دعبل) گریان شدم و اشک هایم جاری
شد و شروع کردم به خواندن این اشعار:
«ای فاطمه! اگر می پنداشتی حسین علیه السلام
را که بر روی رمل بیابان افتاده است و بالب
تشنه در کنار نهر فرات کشته شده است...»
و در این حال؛ امام رضا علیه السلام گریه می کرد و
بانوان هم می گریستند.

دعبل می گوید: وقتی به این دو بیت از
شعر رسیدم، صدای بانوان به گریه بلند شد
و با صدای بلند مویه کردند و فریاد زدند: «وَا
مُحَمَّدَاهُ» و آن ابیات این بود:

«دختران زیاد، در کاخ ها ایمن هستند؛ در
حالی که خاندان پیامبر خدا صلی الله علیه و آله در بیابان ها
هستند!

و حرم پیامبر خدا صلی الله علیه و آله به اسارت برده

می شود؛ در حالی که زنان آل زیاد، پرده نشین
حجله ها هستند!»^۱

روایت ۹:

عَنِ الْفَضْلِ قَالَ سَمِعْتُ الرَّضَاءَ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَقُولُ:
«لَمَّا أَمَرَ اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنْ يَذْبَحَ
مَكَانَ ابْنِهِ إِسْمَاعِيلَ الْكَبْشَ الَّذِي أَنْزَلَهُ عَلَيْهِ
تَمَنَّى إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِ السَّلَامُ أَنْ يَكُونَ قَدْ ذَبَحَ ابْنَهُ
إِسْمَاعِيلَ بِيَدِهِ وَأَنَّهُ لَمْ يُؤْمَرْ بِذَبْحِ الْكَبْشِ
مَكَانَهُ لِيَرْجِعَ إِلَى قَلْبِهِ مَا يَرْجِعُ إِلَى قَلْبِ الْوَالِدِ
الَّذِي يَذْبَحُ أَعَزُّ وَلَدِهِ عَلَيْهِ بِيَدِهِ فَيَسْتَحِقُّ بِذَلِكَ
أَرْفَعَ دَرَجَاتِ أَهْلِ الثَّوَابِ عَلَى الْمَصَائِبِ فَأَوْحَى
اللَّهُ عَزَّوَجَلَّ إِلَيْهِ: يَا إِبْرَاهِيمُ مَنْ أَحَبُّ خَلْقِي
إِلَيْكَ فَقَالَ: يَا رَبِّ مَا خَلَقْتَ خَلْقًا هُوَ أَحَبُّ إِلَيَّ
مِنْ حَبِيبِكَ مُحَمَّدٍ فَأَوْحَى اللَّهُ إِلَيْهِ أَفْهَوُ أَحَبُّ
إِلَيْكَ أَمْ نَفْسُكَ قَالَ: بَلْ هُوَ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنْ نَفْسِي
قَالَ فَوَلَدُهُ أَحَبُّ إِلَيْكَ أَمْ وَلَدُكَ قَالَ: بَلْ وَلَدُهُ
قَالَ: فَذَبِّحْ وَلَدِهِ ظُلْمًا عَلَى أَيْدِي أَعْدَائِهِ أَوْ جَعِ
لِقَلْبِكَ أَوْ ذَبِّحْ وَلَدَكَ بِيَدِكَ فِي طَاعَتِي قَالَ: يَا

۱ - معالی السبطين، ج ۱، ص ۱۶۰، ۱۶۱ و بحار الأنوار، ج

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین (علیه السلام)

رَبِّ بَلْ ذَبَحْهُ عَلَى أَيْدِي أَعْدَائِهِ أَوْ جَعَلَ لِقَلْبِي
 قَالَ: يَا إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ طَائِفَةً تَزْعُمُ أَنَّهَا مِنْ أُمَّةٍ
 مُحَمَّدٍ سَتَقْتُلُ الْحُسَيْنَ ابْنَهُ مِنْ بَعْدِهِ ظُلْمًا وَ
 عُدْوَانًا كَمَا يُذْبِحُ الْكَبْشُ وَ يَسْتَوْجِبُونَ بِذَلِكَ
 سَخَطِي فَجَزَعِ إِبْرَاهِيمُ لِذَلِكَ وَ تَوَجَّعَ قَلْبُهُ وَ
 أَقْبَلَ بَيْنَكَ فَأَوْحَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ: يَا إِبْرَاهِيمُ قَدْ
 فَدَيْتُ جَزَعَكَ عَلَى ابْنِكَ إِسْمَاعِيلَ لَوْ ذَبَحْتَهُ
 بِيَدِكَ بِجَزَعِكَ عَلَى الْحُسَيْنِ وَ قَتَلِهِ وَ أَوْجَبْتُ
 لَكَ أَرْفَعَ دَرَجَاتٍ أَهْلَ الثَّوَابِ عَلَى الْمَصَائِبِ
 وَ ذَلِكَ قَوْلُ اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ: "وَ فَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ
 عَظِيمٍ".

از فضل روایت شده است که: شنیدم امام
 رضا (علیه السلام) فرمود:

آن گاه که خداوند عزوجل به ابراهیم (علیه السلام)
 فرمان داد که: «گوسفندی را که به سوی تو
 فرستاده‌ام، به جای پسر اسماعیل ذبح کن»؛
 حضرت ابراهیم (علیه السلام) آرزو کرد که: «ای کاش
 پسر اسماعیل را به دست خود ذبح می‌کردم
 و مأمور نمی‌شدم به جای او، آن گوسفند را
 ذبح کنم!» تا این که آنچه خواسته‌ی قلبی
 او (حضرت اسماعیل (علیه السلام)) و پدرش (حضرت

ابراهیم علیه السلام بود- یعنی ذبح عزیزترین
فرزندش به دست خودش - تحقق یابد و به
واسطه‌ی آن، مستحق بالاترین درجات ثوابی
گردد که خداوند به اهل مصیبت می‌دهد.
پس خداوند عزوجل به سوی او وحی فرستاد:
«ای ابراهیم! در نزد تو محبوب‌ترین خلق من
کیست؟» [ابراهیم علیه السلام] گفت: «ای پروردگار من!
خلقی نیافریده‌ای که از حبیب تو؛ محمد صلی الله علیه و آله
نزد من محبوب‌تر باشد». پس خداوند به سوی
او وحی فرمود: «[ای ابراهیم!] آیا او را بیشتر
دوست داری یا خودت را؟» [ابراهیم علیه السلام] گفت:
«البته که او را از خودم بیشتر دوست دارم». [خداوند]
فرمود: «آیا پسر او را بیشتر دوست
داری یا پسر خودت را؟» [ابراهیم علیه السلام] گفت:
«قطعاً پسر او را بیشتر دوست دارم». [خداوند]
فرمود: «پس ذبح شدن پسر او از روی ظلم
به دست دشمنانش، بیشتر دل تو را به درد
می‌آورد یا ذبح شدن پسر تو به دست خودت
در طاعت و اطاعت من؟» [ابراهیم علیه السلام] عرض
کرد: «ای پروردگار من! به یقین ذبح شدن
او به دست دشمنانش بیشتر دل مرا به درد

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

می آورد». پس [خداوند] فرمود: «ای ابراهیم! به تحقیق، گروهی که ادعا می کنند از امت محمد می باشند، به زودی پسر او؛ حسین را از روی ظلم و دشمنی می کشند و همچنان که گوسفند را ذبح می کنند؛ او را ذبح می کنند و به این جهت مستوجب خشم و غضب من می شوند». پس حضرت ابراهیم علیه السلام از شنیدن این خبر، دلش به درد آمد و بسیار بی تابی نمود. پس خداوند عز و جل به او وحی فرمود: «ای ابراهیم! من گریه و بی تابی تو بر حسین و کشته شدن او را به جای ذبح فرزندت به دست خودت قبول نمودم و بالاترین درجات اهل ثواب را که بر تحمّل مصیبت ها می دهم؛ بر تو واجب کردم». [در این جا امام رضا علیه السلام فرمود:] این است مقصود کلام خداوند عز و جل که فرمود: "وَقَدْ يَتَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ؛ و بر او، ذبح بزرگی فدا کردیم" ^۱». ^۲

۱ - سوره ی مبارکه ی صافات، آیه ی ۱۰۷

۲ - بحار الأنوار، ج ۴۴، ص ۲۲۵

روایت ۱۰:

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ:

«إِنَّ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ بِنْتُ مُحَمَّدٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ تَحْضُرُ لِرُؤَايَا قَبْرِ ابْنَيْهَا الْحُسَيْنِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ فَتَسْتَغْفِرُ لَهُمْ ذُنُوبَهُمْ».

...امام صادق علیه السلام فرمود:

«همانا حضرت فاطمه علیها السلام؛ دختر حضرت محمد علیهما السلام، نزد زوار قبر فرزندان حسین علیهما السلام حاضر می شوند و برای گناهان ایشان طلب آمرزش می کنند».^۱

روایت ۱۱:

عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَلَيْهِ السَّلَامُ قَالَ سَمِعْتُهُ يَقُولُ:

«مَنْ أَرَادَ أَنْ يَعْلَمَ أَنَّهُ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَلْيَعْرِضْ حُبَّنَا عَلَى قَلْبِهِ فَإِنْ قَبِلَهُ فَهُوَ مُؤْمِنٌ وَ مَنْ كَانَ لَنَا مُحِبًّا فَلْيَرْغَبْ فِي زِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَمَنْ كَانَ لِلْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ زَوَّارًا عَرَفْنَاهُ بِالْحُبِّ لَنَا أَهْلَ الْبَيْتِ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ وَ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ وَ مَنْ لَمْ يَكُنْ لِلْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ زَوَّارًا كَانَ نَاقِصَ الْإِيمَانِ».

۱ - کامل الزیارات، ص ۱۱۸

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

راوی می گوید: شنیدم که امام باقر علیه السلام می فرمود:

«هر کس می خواهد بداند که آیا از اهل بهشت است یا نه؛ محبت ما اهل بیت را به قلبش عرضه کند؛ اگر قلبش آن را قبول کرد، مؤمن است و هر کس محبت و دوستدار ما باشد؛ پس باید به زیارت امام حسین علیه السلام شوق فراوان داشته باشد، پس هر کس زائر امام حسین علیه السلام باشد؛ ما او را محبت خود می دانیم و اهل بهشت خواهد بود و کسی که از زوار امام حسین علیه السلام نباشد؛ ایمانش ناقص است.»^۱

روایت ۱۲:

عَنْ هَارُونَ بْنِ خَارِجَةَ قَالَ سَمِعْتُ
أَبَا عَبْدِ اللَّهِ علیه السلام يَقُولُ:

«وَكَلَّ اللَّهُ بِقَبْرِ الْحُسَيْنِ علیه السلام أَرْبَعَةَ آلَافٍ
مَلَكٍ شُعْتُ غُبْرِيَّ كُونَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ فَمَنْ
زَارَهُ عَارِفًا بِحَقِّهِ شَيَّعُوهُ حَتَّى يُبْلِغُوهُ مَأْمَنَهُ وَإِنْ

۱ - بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۵ و کامل الزیارات، ص ۱۹۳

مَرَضَ عَادُوهُ غُدُوَّةً وَ عَشِيَّةً وَإِنْ مَاتَ شَهِدُوا
جَنَازَتَهُ وَاسْتَغْفَرُوا لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ».

راوی می گوید: شنیدم که امام صادق علیه السلام
می فرمود:

«خداوند، چهل هزار ملک را بر قبر امام
حسین علیه السلام موکل کرده است؛ درحالی که تا
روز قیامت، مغموم و محزون و گریان اند.
پس هر کس آن حضرت علیه السلام را زیارت کند در
حالی که به حق او آگاه است؛ آن ملائک او را
تا زمانی که به منزلگاهش برسد، مشایعت
می کنند و اگر مریض شود، هر صبح و عصر،
او را عیادت می کنند و اگر بمیرد، بر جنازه اش
حاضر می شوند و برای او تا روز قیامت استغفار
می کنند».^۱

۱ - الکافی (ط - الإسلامية)، ج ۴، ص ۵۸۱ و وسائل
الشیعة، ج ۱۴، ص ۴۰۹

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

روایت ۱۳:

قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام:

«مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَكُونَ عَلَى مَوَائِدِ النُّورِ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ - فَلْيَكُنْ مِنْ زُوَارِ الْحُسَيْنِ ابْنِ
عَلِيٍّ عليه السلام».

امام صادق علیه السلام فرمود:

«هر کس دوست دارد در روز قیامت بر
سر سفره‌های نور بنشیند؛ باید از زائران
حسین ابن علی علیه السلام باشد»^۱.

روایت ۱۴:

قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام:

«لَوْ أَنَّ أَحَدَكُمْ حَجَّ دَهْرَهُ ثُمَّ لَمْ يَزِرْ
الْحُسَيْنَ بْنَ عَلِيٍّ عليه السلام لَكَانَ تَارِكاً حَقًّا مِنْ
حُقُوقِ اللَّهِ وَ حُقُوقِ رَسُولِ اللَّهِ صلی الله علیه و آله لِأَنَّ حَقَّ
الْحُسَيْنِ عليه السلام فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ وَاجِبَةٌ عَلَى كُلِّ
مُسْلِمٍ».

۱- کامل الزیارات، ص ۱۳۵ و وسائل الشیعة، ج ۱۴، ص
۴۲۴ و بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۷۲

امام صادق علیه السلام فرمود:
 «اگر یکی از شما تمام عمرش را احرام حج
 ببندد و به طواف خانه‌ی خدا برود؛ اما
 امام حسین علیه السلام را زیارت نکند، حقّی از حقوق
 خدا و حقوق رسول خدا صلی الله علیه و آله را ترك کرده است؛
 چراکه حق حسین علیه السلام (زیارت امام حسین علیه السلام)
 فریضه‌ای الهی و بر هر مسلمانی، واجب
 است.»^۱

روایت ۱۵:

قَالَ الصَّادِقُ علیه السلام:
 «مَنْ لَمْ يَأْتِ قَبْرَ الْحُسَيْنِ علیه السلام وَ هُوَ يَزْعُمُ
 أَنَّهُ لَنَا شِيعَةٌ حَتَّى يَمُوتَ فَلَيْسَ هُوَ لَنَا بِشِيعَةٍ
 وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَهُوَ مِنْ ضِيفَانِ
 أَهْلِ الْجَنَّةِ».

امام صادق علیه السلام فرمود:
 «کسی که به زیارت قبر امام حسین علیه السلام

۱- کامل الزیارات، ص ۱۲۲ و وسائل الشیعه، ج ۱۰، ص

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

نرود و گمان کند که شیعه ما است و با این
حال بمیرد؛ او شیعه‌ی ما نیست و اگر هم از
اهل بهشت باشد، از میهمانان اهل بهشت
خواهد بود»^۱.

روایت ۱۶:

عَنْ أَبِي الْجَارُودِ قَالَ:
قَالَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ عليه السلام:
«اتَّخَذَ اللَّهُ أَرْضَ كَرْبَلَاءَ حَرَمًا آمِنًا مُبَارَكًا
قَبْلَ أَنْ يَخْلُقَ اللَّهُ أَرْضَ الْكَعْبَةِ وَ يَتَّخِذَهَا
حَرَمًا بِأَرْبَعَةِ وَ عَشْرِينَ أَلْفَ عَامٍ وَ أَنَّهُ إِذَا زَلَزَلَ
اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى الْأَرْضَ وَ سَيَّرَهَا رَفَعَتْ كَمَا
هِيَ بِتَرْبَتِهَا نُورَانِيَّةً صَافِيَةً فَجُعِلَتْ فِي أَفْضَلِ
رَوْضَةٍ مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ وَ أَفْضَلِ مَسْكَنِ فِي
الْجَنَّةِ لَا يَسْكُنُهَا إِلَّا النَّبِيُّونَ وَ الْمُرْسَلُونَ أَوْ
قَالَ أُولُوا الْعِزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَ إِنَّهَا لَتَزْهَرُ بَيْنَ
رِيَاضِ الْجَنَّةِ كَمَا يَزْهَرُ الْكَوْكَبُ الدُّرِّيُّ بَيْنَ
الْكَوَاكِبِ لِأَهْلِ الْأَرْضِ يَغْشَى نُورُهَا أَبْصَارَ

۱- کامل الزیارات، ص ۱۹۳ و بحار الأنوار، ج ۹۸، ص ۴

أَهْلُ الْجَنَّةِ جَمِيعاً وَهِيَ تُنَادِي أَنَا أَرْضُ اللَّهِ
الْمُقَدَّسَةُ الطَّيِّبَةُ الْمُبَارَكَةُ الَّتِي تَضَمَّنَتْ سَيِّدَ
الشُّهَدَاءِ وَ سَيِّدَ شَبَابِ أَهْلِ الْجَنَّةِ».

ابی الجارود می گوید:

امام علی ابن الحسین علیه السلام فرمود:

«خداوند متعال بیست و چهار هزار سال قبل
از این که زمین کعبه را خلق کند و آن را حرم
قرار دهد، زمین کربلا را آفرید و آن را حرم امن و
مبارک گرداند، و هرگاه حق تعالی بخواهد کره
زمین را لرزانده و حرکتش دهد (شاید کنایه از
قیامت باشد) زمین کربلا را همراه تربتش در
حالی که نورانی و شفاف هست، بالا می برد،
آن را در برترین باغ های بهشت قرار می دهد و
بهترین مسکن در آنجا می گرداندش و در آن
ساکن نمی شود؛ مگر انبیا و مرسلین (یا به جای
این فقره فرمود: و در آن ساکن نمی شود؛ مگر
رسولان اولوالعزم). این زمین بین باغ های
بهشت می درخشد، همان طوری که ستاره ای
درخشنده بین ستارگان برای اهل زمین
نورفشانی می نماید؛ نور این زمین چشم های

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

تمام اهل بهشت را خیره و تار می‌کند و با صدایی بلند می‌گوید: "من زمین مقدس و پاک و با برکتی هستم که سید الشهداء و سرور جوانان اهل بهشت را در خود دارم".^۱

روایت ۱۷:

قَالَ الرَّاَوِيُّ:

«قُلْتُ لِأَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام: إِنِّي رَجُلٌ كَثِيرُ الْعِلَلِ وَالْأَمْرَاضِ وَمَا تَرَكْتُ دَوَاءً إِلَّا وَ قَدْ تَدَاوَيْتُ بِهِ فَقَالَ لِي: فَأَيْنَ أَنْتَ عَنْ تُرْبَةِ الْحُسَيْنِ عليه السلام فَإِنَّ فِيهَا الشِّفَاءَ مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَ الْأَمْنِ مِنْ كُلِّ خَوْفٍ وَ قُلْ إِذَا أَخَذْتَهُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ بِحَقِّ هَذِهِ الطِّينَةِ وَ بِحَقِّ الْمَلِكِ الَّذِي أَخَذَهَا وَ بِحَقِّ النَّبِيِّ الَّذِي قَبَضَهَا وَ بِحَقِّ الْوَصِيِّ الَّذِي حَلَّ فِيهَا صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَ أَهْلِ بَيْتِهِ وَ اجْعَلْ لِي فِيهَا شِفَاءً مِنْ كُلِّ دَاءٍ وَ أَمَانًا مِنْ كُلِّ خَوْفٍ قَالَ: ثُمَّ قَالَ إِنَّ الْمَلِكَ الَّذِي أَخَذَهَا جَبْرَائِيلُ عليه السلام وَ أَرَاهَا النَّبِيَّ صلى الله عليه وآله فَقَالَ

۱- کامل الزیارات، ص ۲۶۸

هَذِهِ تُرْبَةُ ابْنِكَ هَذَا تَقْتُلُهُ أُمَّتُكَ مِنْ بَعْدِكَ وَ
 النَّبِيُّ الَّذِي قَبَضَهَا فَهُوَ مُحَمَّدٌ ﷺ وَأَمَّا الْوَصِيُّ
 الَّذِي حَلَّ فِيهَا فَهُوَ الْحُسَيْنُ بْنُ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ سَيِّدُ
 الشُّهَدَاءِ قُلْتُ قَدْ عَرَفْتُ الشِّفَاءَ مِنْ كُلِّ دَاءٍ
 فَكَيْفَ [فَمَا] الْأَمَانُ مِنْ كُلِّ خَوْفٍ قَالَ إِذَا
 خِفْتَ سُلْطَانًا أَوْ غَيْرَ ذَلِكَ فَلَا تَخْرُجْ مِنْ مَنْزِلِكَ
 إِلَّا وَمَعَكَ مِنْ طِينِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَقُلْ إِذَا
 أَخَذْتَهُ اللَّهُمَّ إِنَّ هَذِهِ طِينَةُ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
 وَلِيكَ وَابْنِ وَلِيِّكَ اتَّخَذْتُهَا حِزْزًا لِمَا أَخَافُ وَ
 لِمَا لَا أَخَافُ فَإِنَّهُ قَدْ يَرِدُ عَلَيْكَ مَا لَا تَخَافُ
 قَالَ الرَّجُلُ فَأَخَذْتُهَا كَمَا قَالَ فَصَحَّ وَ اللَّهُ
 بَدَنِي وَ كَانَ لِي أَمَانًا مِنْ كُلِّ مَا خِفْتُ وَ مَا
 لَمْ أَخَفْ كَمَا قَالَ فَمَا رَأَيْتُ بِحَمْدِ اللَّهِ بَعْدَهَا
 مَكْرُوهًا.

راوی می گوید:

محضر مبارک ابی عبدالله علیه السلام عرضه داشتیم:

«من مردی هستم که مبتلا به بیماری های
 فراوانم و هیچ دوايي نيست؛ مگر اين كه آن
 را مصرف کرده و به منظور مداوا خورده ام ولی

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

بهبودی برایم حاصل نشده است! باید چه کنم؟» حضرت علیه السلام به من فرمود: «کجایی! چرا از تربت حسین علیه السلام غافل هستی؟! در آن شفای هر درد و امنیت از هر خوف و هراسی است؛ البته وقتی آن را به دست می گیری بگو: "خدایا! از تو می خواهم به حق این تربت و به حق فرشته ای که آن را اخذ نموده به حق پیامبری که آن را قبض کرده و به حق وصی ای که در آن حلول نموده؛ بر محمد و اهل بیتش درود فرست و برای من در آن شفای از هر درد و امان از هر خوف و هراس را قرار دهی!"»

سپس حضرت فرمود: «فرشته ای که [این] تربت را اخذ کرد؛ جبرئیل علیه السلام بود و آن را به پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نشان داد و گفت: این تربت فرزندت (حسین علیه السلام) است؛ بعد از تو ائمت او را می کشند. و پیامبری که آن را قبض نمود؛ وجود مبارك حضرت محمد صلی الله علیه و آله می باشد. و اما وصی ای که در آن حلول کرده؛ حضرت حسین بن علی علیه السلام است که سرور و آقای شهداست». محضر مبارکش عرض کردم: «شفای از هر درد را دانستم اما چگونه امان از هر خوف و هراسی

است؟» حضرت فرمود: «هر گاه از سلطانی خوف داشتی یا خوفی دیگر در تو پیدا شد؛ از منزلت بیرون نیا مگر آن که با تو از تربت قبر حسین علیه السلام باشد، و هنگامی که می خواهی آن را برداری بگو: خدایا! این تربت قبر حسین علیه السلام؛ ولی و فرزند ولی تو است، آن را برداشته ام به منظور حفظ از آنچه خوف دارم و از آنچه خوف ندارم. البته این فقره - یعنی از آنچه خوف ندارم - را نیز بگو؛ [زیرا گاهی ابتلائات و حوادثی برای تو پیش می آید که از آن ها خوف و هراسی نداشتی و احتمال پیش آمدنش را نمی دادی.]»

پس تربت را همان طوری که حضرت علیه السلام دستور فرموده بود، برداشتم؛ به خدا سوگند بدنم صحت و بهبودی یافت و موجب امنیت من شد از آنچه خوف داشتم و آنچه خوف نداشتم؛ عیناً همان طوری که حضرت علیه السلام فرمود. و پس از آن به حمد الله هیچ امر ناپسند و ناگواری برایم پیش نیامد.^۱

۱- کامل الزیارات، ص ۲۸۲

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

روایت ۱۸:

عَنْ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام:
 «إِذَا زُرْتُمْ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام فَالْزُمُوا الصَّمْتَ
 إِلَّا مِنْ خَيْرٍ وَإِنَّ مَلَائِكَةَ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ
 الْحَفَظَةِ - تَحْضُرُ الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ بِالْحَائِرِ
 فَتُصَافِحُهُمْ فَلَا يُجِيبُونَهَا مِنْ شِدَّةِ الْبُكَاءِ
 فَيَنْتَظِرُونَهُمْ حَتَّى تَزُولَ الشَّمْسُ وَحَتَّى يُنِيرَ
 الْفَجْرُ ثُمَّ يَكَلِّمُونَهُمْ وَيَسْأَلُونَهُمْ عَنْ أَشْيَاءَ مِنْ
 أَمْرِ السَّمَاءِ فَأَمَّا مَا بَيْنَ هَذَيْنِ الْوَقْتَيْنِ - فَإِنَّهُمْ
 لَا يَنْطِقُونَ وَلَا يَفْتُرُونَ عَنِ الْبُكَاءِ وَالدُّعَاءِ وَلَا
 يَسْغَلُونَهُمْ فِي هَذَيْنِ الْوَقْتَيْنِ عَنْ أَصْحَابِهِمْ
 فَإِنَّمَا شُغْلُهُمْ بِكُمْ إِذَا نَطَقْتُمْ قُلْتُ جُعِلَتْ
 فِدَاكَ وَمَا الَّذِي يَسْأَلُونَهُ عَنْهُ وَآيُهُمْ يَسْأَلُ
 صَاحِبَهُ الْحَفَظَةُ أَوْ أَهْلُ الْحَائِرِ قَالَ أَهْلُ الْحَائِرِ
 يَسْأَلُونَ الْحَفَظَةَ لِأَنَّ أَهْلَ الْحَائِرِ مِنَ الْمَلَائِكَةِ
 لَا يَبْرَحُونَ وَالْحَفَظَةُ تَنْزِلُ وَتَصْعَدُ قُلْتُ فَمَا
 تَرَى يَسْأَلُونَهُ عَنْهُ قَالَ إِنَّهُمْ يَمُرُّونَ إِذَا عَرَجُوا
 بِإِسْمَاعِيلَ صَاحِبِ الْهَوَاءِ فَرُبَّمَا وَافَقُوا النَّبِيَّ

صَ وَعِنْدَهُ فَاطِمَةُ الرَّهْرَاءُ وَالْحَسَنُ وَالْحُسَيْنُ
وَالْأَيُّمَةُ مَنْ مَضَى مِنْهُمْ - فَيَسْأَلُونَهُمْ عَنْ
أَشْيَاءَ وَ مَنْ حَضَرَ مِنْكُمْ الْحَائِرَ وَ يَقُولُونَ
بَشَرُوهُمْ بِدُعَائِكُمْ فَتَقُولُ الْحَفْظَةُ كَيْفَ
نُبَشِّرُهُمْ وَ هُمْ لَا يَسْمَعُونَ كَلَامَنَا فَيَقُولُونَ
لَهُمْ بَارِكُوا عَلَيْهِمْ وَ ادْعُوا لَهُمْ عَنَّا فَهِيَ
الْبَشَارَةُ مِنَّا فَإِذَا انْصَرَفُوا فَحَقُّوهُمْ بِأَجْنَحَتِكُمْ
حَتَّى يُحْسِنُوا مَكَانَكُمْ وَ إِنَّا نَسْتُودِعُهُمُ الَّذِي
لَا تَضِيعُ وَدَائِعُهُ وَ لَوْ يَعْلَمُونَ مَا فِي زِيَارَتِهِ مِنْ
الْخَيْرِ وَ يَعْلَمُ ذَلِكَ النَّاسُ لَأَقْتَتَلُوا عَلَى زِيَارَتِهِ
بِالسُّيُوفِ وَ لَبَاعُوا أَمْوَالَهُمْ فِي إِثْنَانِهِ وَ إِنَّ
فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ إِذَا نَظَرَتْ إِلَيْهِمْ وَ مَعَهَا أَلْفُ نَبِيٍّ
وَ أَلْفُ صَدِيقٍ وَ أَلْفُ شَهِيدٍ وَ مِنَ الْكَرُوبِيِّينَ
أَلْفُ أَلْفٍ يُسْعِدُونَهَا عَلَى الْبُكَاءِ وَ إِنَّمَا لَتَشْهَقُ
شَهْقَةً فَلَا يَبْقَى فِي السَّمَاوَاتِ مَلَكٌ إِلَّا بَكَى
رَحْمَةً لِصَوْتِهَا وَ مَا تَسْكُنُ حَتَّى يَأْتِيَهَا
النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَآلِهِ وَآلِهِ وَسَلَّمَ [أَبُوهَا] فَيَقُولُ يَا بَنِيَّةُ قَدْ أَبْكَيْتِ
أَهْلَ السَّمَاوَاتِ وَ شَغَلْتِهِمْ عَنِ التَّسْبِيحِ وَ
التَّقْدِيسِ فَكُفِّي حَتَّى يُقَدِّسُوا فَإِنَّ اللَّهَ بِالْغُ

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

أَمْرِهِ وَإِنَّهَا لَتَنْظُرُ إِلَى مَنْ حَضَرَ مِنْكُمْ فَتَسْأَلُ
اللَّهُ لَهُمْ مِنْ كُلِّ خَيْرٍ وَ لَا تَزْهَدُوا فِي إِيْتَانِهِ
فَإِنَّ الْخَيْرَ فِي إِيْتَانِهِ أَكْثَرُ مِنْ أَنْ يُحْصَى.

عبد الملك بن مُقَرَّن روایت می کند که: امام
صادق علیه السلام فرمود:

«وقتی به زیارت حضرت ابا عبدالله علیه السلام
رفتید، در آن جا سکوت اختیار کرده و کلامی
نگویید؛ مگر سخن نیک و خیر، زیرا فرشتگان
شب و روز که از نگهبانان و حافظین هستند،
نزد فرشتگانی که در حائر حسینی می باشند
می آیند و با ایشان مصافحه می کنند ولی
ایشان از شدت گریه و ناراحتی که دارند جواب
آن ها را نمی دهند. ناچار آن ها صبر می کنند
تا زوال خورشید، سپس آنان با ایشان سخن
گفته و راجع به امور آسمانی سوالاتی را مطرح
می نمایند. ولی بین این دو وقت (صبح و
ظهر) ابداً صحبت نکرده و از گریستن و دعا
نمودن کوتاهی نمی کنند و در این دو وقت،
آن فرشتگان نیز ایشان را از یاران شان (فرشتگان
دیگر) منصرف و مشغول نمی کنند؛ تنها وقتی

شما سخن گفته و تکلم می‌نمایید ایشان مشغول و منصرف می‌گردند».

محضر امام علیه السلام عرض کردم: «فدایت شوم! چه چیزی را سوال می‌کنند و کدام یک از دیگری می‌پرسد؟ آیا فرشتگان نگهبان و حافظ از فرشتگان حائر سوال می‌کنند یا بالعکس؟»

امام صادق علیه السلام فرمود: «فرشتگان اهل حائر از حافظین و نگهبانان می‌پرسند؛ زیرا فرشتگان حائر از آن جادور نشده و به جایی دیگر نمی‌روند ولی حافظین و نگهبانان به زمین نزول کرده و از آن به آسمان صعود می‌کنند».

عرض کردم: «نظر شما راجع به سوال آن‌ها چیست و می‌فرمایید از چه چیز سوال می‌کنند؟»

حضرت علیه السلام فرمود: «حافظین وقتی به آسمان عروج می‌کنند، عبورشان به اسماعیل یعنی صاحب هواء می‌افتد و بسا با نبی اکرم صلی الله علیه و آله ملاقات کرده در حالی که نزد آن جناب، حضرات فاطمه و حسن و حسین و سایر ائمه علیهم السلام حضور دارند. پس فرشتگان از ایشان راجع به برخی اشیاء و درباره‌ی آن‌هایی از شما

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

که در حائر حاضر می شوند سوالاتی می کنند و ایشان (حضرات معصومین علیهم السلام) در پاسخ سوالاتشان می فرمایند: «زائرین را به دعایی که برای ایشان می نمایید مژده دهید!» فرشتگان حافظ عرض می کنند: «چگونه به ایشان بشارت دهیم در حالی که صدای ما را نمی شنوند؟» حضرات معصومین علیهم السلام به ایشان می فرمایند:

«برای ایشان دعا کنید که برکات حق تعالی برایشان مداوم باشد و نیز از جانب ما ایشان را دعا نمایید! و این خود، بشارتی است از ما به آن ها، و وقتی از زیارت برگشتند؛ با بال هایتان ایشان را نوازش کنید؛ به طوری که شما را حس و درك نمایند! ما ایشان را به امانت نزد شما می سپاریم و امید است که این ودایع، ضایع و تباه نشوند!» اگر مردم، خیر و برکتی را که در زیارت آن حضرت (امام حسین علیه السلام) است، می دانستند؛ به طور حتم برای نایل شدن به زیارت آن حضرت علیه السلام، با شمشیر با هم به مقاتله می پرداختند و اموال خود را می فروختند و به زیارت امام حسین علیه السلام می رفتند.

و هرگاه حضرت فاطمه علیها السلام به ایشان (زائرین امام حسین علیه السلام) نظر نمایند، در حالی که با وی هزار پیغمبر و هزار صدیق و هزار شهید از کرویین می باشند؛ هزار هزار نفر، وی را بر گریستن یاری و همراهی می کنند و آن حضرت علیها السلام چنان فریاد می زنند که هیچ فرشته ای در آسمان ها باقی نمی ماند؛ مگر آن که از صدای ایشان به گریه می افتد و آن بانو علیها السلام آرام نمی گیرند تا وقتی که پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله نزد ایشان آمده و می فرمایند:

«دخترم! اهل آسمان ها را به گریه انداختی و ایشان را از تسبیح و تقدیس حق تعالی باز داشتی؛ پس خودداری کن تا ایشان به تقدیس حق پردازند. به تحقیق امر و فرمان خدا بر همه چیز نافذ و روان می باشد».

سپس امام صادق علیه السلام فرمود: «حضرت فاطمه علیها السلام به کسانی که از شما به زیارت سید الشهداء علیه السلام روند نظر فرموده و از خداوند منان برای ایشان هر خیر و خوبی را مسألت می نمایند؛ مبادا در رفتن به زیارت آن جناب بی رغبت باشید! چراکه خیری که در زیارت آن

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

حضرت علیه السلام است بیشتر از آن است که بتوان
شمارش نمود.^۱

روایت ۱۹:

قَالَ الصَّادِقُ علیه السلام:

«السُّجُودُ عَلَى طِينِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ علیه السلام يُنَوِّرُ
إِلَى الْأَرْضِ السَّابِعَةِ وَمَنْ كَانَ مَعَهُ سُبْحَةٌ
مِنْ طِينِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ علیه السلام كُتِبَ مُسَبِّحاً وَإِنْ
لَمْ يُسَبِّحْ بِهَا».

امام صادق علیه السلام فرمود:

«سجده بر تربت قبر حسین علیه السلام تا زمین
هفتم را نور باران می کند و کسی که تسبیحی
از خاک مرقد حسین علیه السلام را با خود داشته باشد،
تسبیح گوی حضرت حق محسوب می شود؛
اگرچه با آن، ذکر هم نگوید».^۲

۱ - کامل الزیارات، ص ۸۶

من لایحضره الفقیه، ج ۱، ص ۲۶۸ - ۲

روایت ۲۰:

عَنْ مُحَمَّدِ بْنِ مُسْلِمٍ عَنْ
أَبِي جَعْفَرٍ عليه السلام قَالَ:

«لَوْ يَعْلَمُ النَّاسُ مَا فِي زِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عليه السلام
مِنَ الْفَضْلِ لَمَاتُوا شَوْقًا وَ تَقَطَّعَتْ أَنْفُسُهُمْ
عَلَيْهِ حَسْرَاتٍ - قُلْتُ وَ مَا فِيهِ قَالَ مَنْ أَتَاهُ
تَشَوُّقًا كَتَبَ اللَّهُ لَهُ أَلْفَ حِجَّةٍ مُتَقَبَّلَةٍ وَ أَلْفَ
عُمْرَةٍ مَبْرُورَةٍ وَ أَجْرَ أَلْفِ شَهِيدٍ مِنْ شُهَدَاءِ بَدْرٍ
وَ أَجْرَ أَلْفِ صَائِمٍ وَ ثَوَابَ أَلْفِ صَدَقَةٍ مَقْبُولَةٍ وَ
ثَوَابَ أَلْفِ نَسَمَةٍ أُريدَ بِهَا وَجْهُ اللَّهِ وَ لَمْ يَزَلْ
مَحْفُوظًا سَنَّتَهُ مِنْ كُلِّ آفَةٍ أَهْوَتْهَا الشَّيْطَانُ
وَ وُكِّلَ بِهِ مَلَكٌ كَرِيمٌ يَحْفَظُهُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ
وَ مِنْ خَلْفِهِ وَ عَنْ يَمِينِهِ وَ عَنْ شِمَالِهِ وَ مِنْ
فَوْقِ رَأْسِهِ وَ مِنْ تَحْتِ قَدَمِهِ فَإِنْ مَاتَ سَنَّتَهُ
حَضَرَتْهُ مَلَائِكَةُ الرَّحْمَةِ - يَحْضُرُونَ غُسْلَهُ وَ
أَكْفَانَهُ وَ الْإِسْتِغْفَارَ لَهُ وَ يُشَيِّعُونَهُ إِلَى قَبْرِهِ
بِالِاسْتِغْفَارِ لَهُ - وَ يُفْسَحُ لَهُ فِي قَبْرِهِ مَدَّ بَصَرِهِ
وَ يُؤْمِنُهُ اللَّهُ مِنْ ضَغْطَةِ الْقَبْرِ وَ مِنْ مُنْكَرٍ وَ

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

نَكِيرٌ أَنْ يَرَوْعَانِهِ [يُرْوَعَاهُ] - وَيُفْتَحُ لَهُ بَابٌ إِلَى
الْجَنَّةِ وَيُعْطَى كِتَابُهُ بِيَمِينِهِ وَيُعْطَى لَهُ يَوْمَ
الْقِيَامَةِ نُورًا [نُورًا] يُضِيءُ لِتُورِهِ مَا بَيْنَ الْمَشْرِقِ
وَالْمَغْرِبِ وَيُنَادِي مُنَادٍ هَذَا مَنْ زَارَ الْحُسَيْنَ
شَوْقًا إِلَيْهِ فَلَا يَبْقَى أَحَدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا تَمَنَّى
يَوْمَئِذٍ أَنَّهُ كَانَ مِنْ زُوَارِ الْحُسَيْنِ عليه السلام».

... محمد ابن مسلم می گوید:

امام باقر علیه السلام فرمود: «اگر مردم می دانستند
که در زیارت قبر حضرت حسین بن علی علیه السلام چه
ثواب و فضیلتی است؛ به یقین از شوق و ذوق
و به خاطر حسرت ها، نفس هایشان به شماره
می افتاد و قطع می شد!»

عرض کردم: «در زیارت آن حضرت علیه السلام چه
اجر و ثوابی می باشد؟»

امام باقر علیه السلام فرمود: «کسی که از روی شوق
و ذوق به زیارت آن حضرت علیه السلام برود؛ خداوند
متعال هزار حج و هزار عمره قبول شده برایش
می نویسد و اجر و ثواب هزار شهید از شهدای
بدرو هزار روزه دار و هزار صدقه ی قبول شده
و ثواب آزاد نمودن هزار بنده را که در راه خدا

آزاد شده باشند، برای او منظور می شود و در طول ایام سال، پیوسته از هرافتی که کمترین آن شیطان باشد محفوظ می ماند. و خداوند متعال فرشته ی کریمی را براو موکل کرده که وی را از مقابل، پشت سر، راست، چپ، بالا و زیر قدم محافظت نماید و اگر در آن سال فوت کرد؛ فرشتگان رحمت الهی بر سرش حاضر می شوند، او را غسل می دهند، کفن می نمایند، برایش استغفار و طلب آمرزش می کنند، تا قبرش او را مشایعت می نمایند و تا جایی که چشم ببیند، در قبرش وسعت و گشایش ایجاد می کنند، او را از فشار قبر در امان قرار می دهند، از خوف و ترس دو فرشته ی منکر و نکیر بر حذرش می دارند و برایش دربی به بهشت می گشایند، نامه ی اعمالش را به دست راستش می دهند و در روز قیامت، نوری به وی اعطا می شود که مابین مغرب و مشرق از پرتو آن روشن می گردد و منادی ندا می کند:

«این کسی است که از روی شوق و ذوق حضرت امام حسین علیه السلام را زیارت کرده است.» و پس از این ندا، احدی در قیامت باقی نمی ماند؛

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

مگر آن که تمنا و آرزو می کند که ای کاش از زوَّار
حضرت ابا عبدالله الحسین علیه السلام می بود! ^۱

روایت ۲۱:

قَالَ الصَّادِقُ علیه السلام:

«إِذَا كَانَ يَوْمُ الْقِيَامَةِ نَادَى مُنَادٍ أَيْنَ
زُوَّارُ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عليهما السلام فَيَقُومُ عُنُقُ مِنَ
النَّاسِ لَا يُخَصِّيهِمْ إِلَّا اللَّهُ تَعَالَى فَيَقُولُ لَهُمْ
مَا أَرَدْتُمْ بِزِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عليه السلام فَيَقُولُونَ يَا
رَبِّ أَتَيْنَاهُ حُبًّا لِرَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله وَحُبًّا لِعَلِيِّ عليه السلام وَ
فَاطِمَةَ عليها السلام وَرَحْمَةً لَهُ مِمَّا ارْتُكِبَ مِنْهُ فَيُقَالُ
لَهُمْ هَذَا مُحَمَّدٌ وَعَلِيٌّ وَفَاطِمَةُ وَ الْحَسَنُ وَ
الْحُسَيْنُ عليهم السلام فَالْحَقُّوا بِهِمْ فَأَنْتُمْ مَعَهُمْ فِي
دَرَجَتِهِمْ الْحَقُّوا بِلِوَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله فَيَنْطَلِقُونَ
إِلَى لِوَاءِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وآله فَيَكُونُونَ فِي ظِلِّهِ وَ
الْإِوَاءِ فِي يَدِ عَلِيِّ عليه السلام حَتَّى يَدْخُلُونَ [يَدْخُلُوا]
الْجَنَّةَ جَمِيعًا فَيَكُونُونَ أَمَامَ الْإِوَاءِ وَعَنْ يَمِينِهِ
وَعَنْ يَسَارِهِ وَمِنْ خَلْفِهِ».

۱- کامل الزیارات، ص ۱۴۳

امام صادق علیه السلام فرمود:

هنگامی که روز قیامت شود منادی ندا می‌کند: «کجا هستند زوّار حسین بن علی علیه السلام؟» تعدادی از مردم گردن می‌کشند که عدد آن‌ها را غیر از خداوند متعال کس دیگری نمی‌داند. پس به ایشان گفته می‌شود: «قصد شما از زیارت قبر حضرت حسین علیه السلام چه بود؟» می‌گویند: «پروردگارا! آن حضرت علیه السلام را زیارت کردیم به جهت محبتی که به رسول خدا صلی الله علیه و آله و حضرت علی علیه السلام و حضرت فاطمه علیه السلام داشته‌ایم و به منظور طلب رحمت برای صاحب قبر به‌ی‌زای آنچه از آن حضرت صادر گردید». پس به آن‌ها گفته می‌شود:

«ایشان؛ محمّد، علی، فاطمه، حسن و حسین علیهم السلام هستند، به آن‌ها ملحق شوید! شما با ایشان و در درجه و مرتبه‌ی آن‌ها هستید؛ به لواء و پرچم رسول خدا صلی الله علیه و آله ملحق گردید!» پس به طرف پرچم آن حضرت صلی الله علیه و آله رهسپار شده و در سایه‌ی آن قرار می‌گیرند؛ در حالی که پرچم به دست امیرالمؤمنین؛ علی علیه السلام می‌باشد و به این ترتیب همگی وارد بهشت می‌شوند؛ آن‌ها

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

جلو پرچم و سمت راست و جانب چپ و پشت
آن بوده و چهار طرف لواء را گرفته‌اند.^۱

روایت ۲۲:

عَنْ مُعَاوِيَةَ بْنِ وَهَبٍ قَالَ:
«اسْتَأْذَنْتُ عَلَى أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام فَقِيلَ لِي
ادْخُلْ فَدَخَلْتُ فَوَجَدْتُهُ فِي مُصَلَّاهُ فِي بَيْتِهِ
فَجَلَسْتُ حَتَّى قَضَى صَلَاتَهُ فَسَمِعْتُهُ وَهُوَ
يُنَاجِي رَبَّهُ وَيَقُولُ يَا مَنْ خَصَّنَا بِالْكَرَامَةِ وَ
خَصَّنَا بِالْوَصِيَّةِ وَوَعَدَنَا الشَّفَاعَةَ وَأَعْطَانَا عِلْمَ
مَا مَضَى وَ مَا بَقِيَ وَ جَعَلَ أَفِيدَةً مِنَ النَّاسِ
تَهْوِي إِلَيْنَا اغْفِرْ لِي وَ لِإِخْوَانِي وَ لِزُؤَارِ قَبْرِ أَبِي
عَبْدِ اللَّهِ الْحُسَيْنِ عليه السلام الَّذِينَ أَنْفَقُوا أَمْوَالَهُمْ
وَ أَشْخَصُوا أَبْدَانَهُمْ رَغْبَةً فِي بِرِّنَا وَ رَجَاءً لِمَا
عِنْدَكَ فِي صَلَاتِنَا وَ سُرُوراً أَدْخَلُوهُ عَلَى نَبِيِّكَ
صَلَوَاتُكَ عَلَيْهِ وَ آلِهِ وَ إِجَابَةً مِنْهُمْ لِأَمْرِنَا وَ غِيْظاً
أَدْخَلُوهُ عَلَى عَدُوِّنَا أَرَادُوا بِذَلِكَ رِضَاكَ فَكَافِهِمْ
عَنَّا بِالرِّضْوَانِ وَ اكْلَأَهُمْ بِاللَّيْلِ وَ النَّهَارِ وَ اخْلَفَ

۱- کامل الزیارات، ص ۱۴۱

عَلَى أَهَالِيهِمْ وَأَوْلَادِهِمُ الَّذِينَ خُلِفُوا بِأَحْسَنِ
الْخَلْفِ وَاصْحَبُهُمْ وَاكْفَاهُمْ شَرَّ كُلِّ جَبَّارٍ
عَنِيدٍ وَكُلِّ ضَعِيفٍ مِنْ خَلْقِكَ أَوْ شَدِيدٍ وَشَرِّ
شَيَاطِينِ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ وَاعْطِهِمْ أَفْضَلَ مَا
أَمَلُوا مِنْكَ فِي غُرَبَتِهِمْ عَنْ أَوْطَانِهِمْ وَمَا آثَرُونَا
بِهِ عَلَى أُنْبَائِهِمْ وَأَهَالِيهِمْ وَقَرَابَاتِهِمْ اللَّهُمَّ
إِنَّ أَعْدَاءَنَا عَابُوا عَلَيْهِمْ خُرُوجَهُمْ فَلَمْ يَنْهَهُهُمْ
ذَلِكَ عَنِ الشُّخُوصِ إِلَيْنَا وَخِلَافًا مِنْهُمْ عَلَى
مَنْ خَالَفَنَا فَارْحَمْ تِلْكَ الْوُجُوهَ الَّتِي قَدْ غَيَّرَتْهَا
السَّمْسُ وَارْحَمْ تِلْكَ الْخُدُودَ الَّتِي تَقَلَّبَتْ عَلَى
حُفْرَةِ أَبِي عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَارْحَمْ تِلْكَ الْأَعْيُنَ الَّتِي
جَرَتْ دُمُوعُهَا رَحْمَةً لَنَا وَارْحَمْ تِلْكَ الْقُلُوبَ
الَّتِي جَزَعَتْ وَاحْتَرَقَتْ لَنَا وَارْحَمِ الصَّرِخَةَ الَّتِي
كَانَتْ لَنَا اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْتَوْدِعُكَ تِلْكَ الْأَنْفُسَ وَ
تِلْكَ الْأَبْدَانِ حَتَّى نُوَافِيَهُمْ عَلَى الْحَوْضِ يَوْمَ
الْعَطَشِ فَمَا زَالَ وَهُوَ سَاجِدٌ يَدْعُو بِهَذَا الدُّعَاءِ
فَلَمَّا انْصَرَفَ قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ لَوْ أَنَّ هَذَا الَّذِي
سَمِعْتُ مِنْكَ كَانَ لِمَنْ لَا يَعْرِفُ اللَّهَ لَظَنَنْتُ
أَنَّ النَّارَ لَا تَطْعَمُ مِنْهُ شَيْئًا وَاللَّهِ لَقَدْ تَمَنَيْتُ

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین (علیه السلام)

أَنْ كُنْتُ زُرْتُهُ وَلَمْ أَحِجَّ فَقَالَ لِي مَا أَقْرَبَكَ مِنْهُ
فَمَا الَّذِي يَمْنَعُكَ مِنْ إِثْبَانِهِ ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاوِيَةُ
لِمَ تَدْعُ ذَلِكَ قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ لَمْ أَدْرِ أَنَّ الْأَمْرَ
يَبْلُغُ هَذَا كُلَّهُ قَالَ يَا مُعَاوِيَةُ مَنْ يَدْعُو لِرُؤَايِهِ
فِي السَّمَاءِ أَكْثَرُ مِمَّنْ يَدْعُو لَهُمْ فِي الْأَرْضِ
وَ ارْحِمِ الصَّرْحَةَ الَّتِي كَانَتْ لَنَا اللَّهُمَّ إِنِّي
أَسْتَوْدِعُكَ تِلْكَ الْأَنْفُسَ وَ تِلْكَ الْأَبْدَانِ حَتَّى
نُؤَافِيَهُمْ عَلَى الْحَوْضِ يَوْمَ الْعَطَشِ فَمَا زَالَ
وَ هُوَ سَاجِدٌ يَدْعُو بِهَذَا الدُّعَاءِ فَلَمَّا انْصَرَفَ
قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ لَوْ أَنَّ هَذَا الَّذِي سَمِعْتُ
مِنْكَ كَانَ لِمَنْ لَا يَعْرِفُ اللَّهَ لَطَنَنْتُ أَنَّ النَّارَ
لَا تَطْعَمُ مِنْهُ شَيْئاً وَاللَّهِ لَقَدْ تَمَنَّيْتُ أَنْ كُنْتُ
زُرْتُهُ وَلَمْ أَحِجَّ فَقَالَ لِي مَا أَقْرَبَكَ مِنْهُ فَمَا الَّذِي
يَمْنَعُكَ مِنْ إِثْبَانِهِ ثُمَّ قَالَ يَا مُعَاوِيَةُ لِمَ تَدْعُ
ذَلِكَ قُلْتُ جُعِلْتُ فِدَاكَ لَمْ أَدْرِ أَنَّ الْأَمْرَ يَبْلُغُ
هَذَا كُلَّهُ قَالَ يَا مُعَاوِيَةُ مَنْ يَدْعُو لِرُؤَايِهِ فِي
السَّمَاءِ أَكْثَرُ مِمَّنْ يَدْعُو لَهُمْ فِي الْأَرْضِ».

معاویه بن وهب می گوید:

برای تشرف به محضر امام صادق (علیه السلام) اجازه

گرفتم. وقتی وارد شدم دیدم آن حضرت علیه السلام در مصلاي منزلشان مشغول نماز هستند. منتظر نشستم تا نماز ایشان تمام شد. پس از پايان نماز آن حضرت علیه السلام شروع به مناجات با خداوند نمودند و عرضه داشتند: «ای کسی که ما را به کرامت و وصایت ممتاز کرد و به ما وعده‌ی شفاعت داد و علم گذشته و آینده را به ما عطا نمود و دل‌های برخی از مردم را به ما متمایل ساخت؛ من و برادرانم و زوّار قبر اباعبدالله الحسین علیه السلام را بیامرز! زوّاری که برای نیکی به ما و به امید به دست آوردن پاداشی که در ایجاد پیوند با ما نهاده‌ای و نیز شاد کردن دل پیامبرت - که درود تو بر او و خاندانش باد - و فرمان‌برداری از ما و خشمگین کردن دشمنانمان و به دست آوردن خشنودی تو؛ اموال خود را صرف کردند و رنج سفر را بر پیکرهای خود هموار نمودند.

(بار پروردگارا!) پس از جانب ما خشنودی‌ات را پاداش آنان قرار ده و در شب‌ها و روزها نگاهشان دار و اهل و فرزندان‌ی که در وطن بر جای نهاده‌اند؛ به بهترین وجه سرپرستی کن، با

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین (علیه السلام)

آنان همراه باش و شرّ هر ستمگر سرکش و هر
آفریده‌ی ناتوان یا نیرومند و نیز شرّ شیاطین
انس و جن را از آنان به دور دار و به آنان که ما را
بر فرزندان و اهل و خویشان خود ترجیح دادند؛
بهتر از آنچه انتظار دارند، عطا فرما!

خدایا! دشمنان ما بر (سفر و) بیرون
آمدن آنان خرده گرفتند، ولی این کار، باعث
نشد که نزد ما نیایند و با مخالفان ما از در
مخالفت وارد نشوند؛ پس بر آن چهره‌هایی
که آفتاب، رنگشان را دگرگون کرده رحم کن و
آن گونه‌هایی را که بر قبر ابا عبد الله (علیه السلام) نهاده
می‌شود مورد رحمت قرار ده و آن دیدگانی را که
به مهر ما گریان می‌شوند؛ مشمول مهر خود
قرار ده و آن دل‌هایی را که برای ما بی‌تاب
شد و سوخت و فریادهایی را که برای ما است؛
مشمول رحمت خود قرار ده!

پروردگارا! من این جان‌ها و این تن‌ها را تا
زمانی که در روز تشنگی در کنار حوض کوثر
ملاقاتشان کنیم؛ به تو می‌سپارم». حضرت (علیه السلام)
همان‌طور که در حال سجده بودند این
دعا را می‌خواندند. وقتی مناجات ایشان به

پایان رسید، عرضه داشتم: «فدایت شوم! اگر این دعایی که از شما شنیدم در حق کسی می بود که اصلاً خدا را هم نمی شناخت، به گمانم که آتش دوزخ را بهره ای از او نبود. به خدا قسم! آرزو کردم که کاش حج نمی گزاردم ولی به زیارت امام حسین علیه السلام رفته بودم». حضرت علیه السلام فرمود: «تو چه قدر به او نزدیکی؛ پس چه چیز تو را از رفتن به آنجا باز می دارد؟!» سپس فرمود: «چرا این کار را فرو نهاده ای؟» عرضه داشتم: «جانم به قربانت! نمی دانستم کار (زائران و دوستان اباعبدالله علیه السلام) تا این قدر ارجمند است». حضرت فرمود: «ای معاویه! کسانی که در آسمان برای زائران ایشان دعا می کنند، بیشتر از کسانی هستند که در زمین برایشان دعا می نمایند».^۱

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

روایت ۲۳

أَقُولُ رَأَيْتُ فِي بَعْضِ تَأْلِيفَاتِ بَعْضِ الثِّقَاتِ
مِنَ الْمُعَاصِرِينَ رُويَ:

«أَنَّهُ لَمَّا أَخْبَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ ابْنَتَهُ فَاطِمَةَ عَلَيْهَا السَّلَامُ
بِقَتْلِ وَلَدِهَا الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ وَمَا يَجْرِي عَلَيْهِ مِنْ
الْمَحَنِ بَكَتْ فَاطِمَةُ عَلَيْهَا السَّلَامُ بُكَاءً شَدِيداً وَقَالَتْ
يَا أَبَاهُ مَتَى يَكُونُ ذَلِكَ قَالَ فِي زَمَانٍ خَالٍ مِنِّي
وَمِنْكَ وَمِنْ عَلِيٍّ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَاشْتَدَّ بُكَاءُهَا وَقَالَتْ
يَا أَبَاهُ فَمَنْ يَبْكِي عَلَيْهِ وَمَنْ يَلْتَزِمُ بِإِقَامَةِ
الْعَزَاءِ لَهُ فَقَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَا فَاطِمَةُ إِنَّ نِسَاءَ
أُمَّتِي يَبْكُونَ عَلَى نِسَاءِ أَهْلِ بَيْتِي وَرِجَالَهُمْ
يَبْكُونَ عَلَى رِجَالِ أَهْلِ بَيْتِي وَيُجَدِّدُونَ الْعَزَاءَ
جِيلًا بَعْدَ جِيلٍ فِي كُلِّ سَنَةٍ فَإِذَا كَانَ الْقِيَامَةُ
تَشْفَعِينَ أَنْتِ لِلنِّسَاءِ وَأَنَا أَشْفَعُ لِلرِّجَالِ وَكُلُّ
مَنْ بَكَى مِنْهُمْ عَلَى مُصَابِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ
أَخَذْنَا بِيَدِهِ وَأَدْخَلْنَاهُ الْجَنَّةَ يَا فَاطِمَةُ كُلُّ
عَيْنٍ بَاكِئَةٍ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِلَّا عَيْنُ بَكَتْ عَلَى
مُصَابِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَإِنَّهَا ضَاحِكَةٌ مُسْتَبْشِرَةٌ

بِنَعِيمِ الْجَنَّةِ».

روایت شده است که:

«هنگامی که رسول خدا ﷺ به دختر خود؛ حضرت فاطمه علیها السلام از کشته شدن فرزندش؛ حسین علیها السلام و مصائبی که بر او وارد می شود، خبر داد؛ فاطمه علیها السلام گریه ی شدیدی کرد و پرسید: «ای پدر جان! این امر در چه زمانی واقع خواهد شد؟» رسول خدا ﷺ فرمود: «در زمانی که من و تو و علی علیها السلام از دنیا رفته باشیم». در این جا گریه ی حضرت فاطمه علیها السلام شدت بیشتری گرفت و سوال کرد: «ای پدر جان! پس چه کسی بر او گریه خواهد کرد و چه کسی به اقامه [و برپا کردن] عزا برای او پایبند و ملتزم خواهد شد؟»

رسول خدا ﷺ فرمود: «ای فاطمه! به درستی که زنان امت من بر زنان اهل بیتم گریه خواهند کرد و مردان ایشان بر مردان اهل بیتم گریه می کنند و عزای حسین علیها السلام را هر ساله و نسلی پس از نسل دیگر، تجدید خواهند کرد و آن گاه که قیامت فرا رسد، تو برای زنان آنان شفاعت می کنی و من برای

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

مردان آنان، و هر کس از آن‌ها که برای مصائب حسین علیه السلام گریه کرده باشد؛ ما دست او را می‌گیریم و وارد بهشت می‌کنیم. ای فاطمه! هر چشمی روز قیامت گریان است؛ مگر چشمی که بر مصائب حسین علیه السلام گریه کرده است که خندان و مورد بشارت به نعمت‌های بهشت خواهد بود»^۱.

روایت ۲۴

فِي حَدِيثٍ مُنَاجَاةِ مُوسَى عليه السلام:

«وَقَدْ قَالَ يَا رَبِّ لِمَ فَضَّلْتَ أُمَّةَ مُحَمَّدٍ صلى الله عليه وآله عَلَى سَائِرِ الْأُمَمِ فَقَالَ اللَّهُ تَعَالَى فَضَّلْتُهُمْ لِعَشْرِ خِصَالٍ قَالَ مُوسَى عليه السلام وَمَا تِلْكَ الْخِصَالُ الَّتِي يَعْمَلُونَهَا حَتَّى أَمَرَ بَنِي إِسْرَائِيلَ يَعْمَلُونَهَا قَالَ اللَّهُ تَعَالَى الصَّلَاةُ وَالزَّكَاةُ وَالصَّوْمُ وَالْحَجُّ وَالْجِهَادُ وَالْجُمُعَةُ وَالْجَمَاعَةُ وَالْقُرْآنُ وَالْعِلْمُ وَالْعَاشُورَاءُ قَالَ مُوسَى عليه السلام يَا رَبِّ وَمَا الْعَاشُورَاءُ قَالَ الْبُكَاءُ وَالتَّبَاكِيُّ عَلَى سِبْطِ مُحَمَّدٍ وَ

۱ - بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۴۴، ص ۲۹۲

الْمَرْثِيَّةُ وَالْعَزَاءُ عَلَى مُصِيبَةِ وُلْدِ الْمُصْطَفَى يَا
 مُوسَى مَا مِنْ عَبْدٍ مِنْ عِبْدِي فِي ذَلِكَ الزَّمَانِ
 بَكَى أَوْ تَبَاكَى وَ تَعَزَّى عَلَى وُلْدِ الْمُصْطَفَى
 إِلَّا وَ كَانَتْ لَهُ الْجَنَّةُ ثَابِتًا فِيهَا وَ مَا مِنْ عَبْدٍ
 أَنْفَقَ مِنْ مَالِهِ فِي مَحَبَّةِ ابْنِ بِنْتِ نَبِيِّهِ طَعَامًا
 وَ غَيْرَ ذَلِكَ دِرْهَمًا إِلَّا وَ بَارَكْتُ لَهُ فِي الدَّارِ
 الدُّنْيَا الدِّرْهَمَ بِسَبْعِينَ دِرْهَمًا وَ كَانَ مُعَافًا
 فِي الْجَنَّةِ وَ غَفَرْتُ لَهُ ذُنُوبَهُ وَ عِزَّتِي وَ جَلَالِي
 مَا مِنْ رَجُلٍ أَوْ امْرَأَةٍ سَالَ دَمْعُ عَيْنَيْهِ فِي يَوْمٍ
 عَاشُورَاءَ وَ غَيْرِهِ قَطْرَةً وَاحِدَةً إِلَّا وَ كُتِبَ لَهُ أَجْرُ
 مِائَةِ شَهِيدٍ».

در مناجات حضرت موسی علیه السلام آمده است:
 حضرت موسی علیه السلام گفت: «پروردگارا! برای
 چه امت حضرت محمد صلی الله علیه و آله را بر تمام امت‌ها
 فضیلت و برتری دادی؟» خداوند تعالی فرمود:
 «به سبب ده خصلت آنان را برتری دادم.»
 موسی علیه السلام سوال کرد: «آن ده خصلت چیست
 که آنان عمل می کنند؟ تا من نیز بنی اسرائیل
 را امر کنم به آن خصال عمل نمایند!» خداوند

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

تعالی فرمود:

«نماز، زکات، روزه، حج، جهاد، نماز جمعه، نماز جماعت، قرآن، علم و عاشورا». حضرت موسی علیه السلام عرض کرد: «پروردگارا! عاشورا چیست؟» خطاب شد:

«یعنی گریه و خود را به صورت گریه کنندگان درآوردن بر فرزند حضرت مصطفی صلی الله علیه و آله. ای موسی! بنده ای از بندگان نیست که در آن زمان بگرید یا خود را به صورت گریه کنندگان درآورد و عزاداری بر فرزند پیغمبر صلی الله علیه و آله کند؛ مگر این که در این عزاداری بهشت برای او ثابت و پایدار می باشد و بنده ای نیست که از مالش؛ طعام و غیر طعام، درهمی یا دیاری در راه محبت فرزند دختر پیغمبر خود انفاق کند؛ مگر این که برای او در دنیا هر درهمی به هفتاد درهم برکت داده می شود و افزون می گردد، معاف و بخشوده می باشد برای ورود به بهشت و گناهانش آمرزیده و پوشیده می گردد. به عزت و جلال خودم سوگند! مرد یا زنی نیست که در روز عاشورا و غیر عاشورا، یک قطره اشک [در مصائب حسین علیه السلام] از

دیدگانش جاری گردد؛ مگر این که اجر و ثواب
صدشهید بر او نوشته می شود»^۱.

روایت ۲۵

قال الباقر (عليه السلام):

«كَانَ عَلِيُّ بْنُ الْحُسَيْنِ (عليه السلام) يَقُولُ أَيُّمَا
مُؤْمِنٍ دَمَعَتْ عَيْنَاهُ لِقَتْلِ الْحُسَيْنِ بْنِ
عَلِيٍّ (عليه السلام) دَمْعَةً حَتَّى تَسِيلَ عَلَى خَدِّهِ بَوَّاهُ
اللَّهُ بِهَا فِي الْجَنَّةِ غُرْفًا يَسْكُنُهَا أَحْقَابًا وَأَيُّمَا
مُؤْمِنٍ دَمَعَتْ عَيْنَاهُ حَتَّى تَسِيلَ عَلَى خَدِّهِ فِينَا
لَأَذَى مَسَّنَا مِنْ عَدُوِّنَا فِي الدُّنْيَا بَوَّاهُ اللَّهُ بِهَا
فِي الْجَنَّةِ مَبَوَّأً صَدَقَ وَأَيُّمَا مُؤْمِنٍ مَسَّهُ أَذَى
فِينَا فَدَمَعَتْ عَيْنَاهُ حَتَّى تَسِيلَ عَلَى خَدِّهِ مِنْ
مَضَاضَةٍ مَا أُودِيَ فِينَا صَرَفَ اللَّهُ عَنْ وَجْهِهِ
الْأَذَى وَآمَنَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنْ سَخَطِهِ وَالنَّارِ».

امام باقر (عليه السلام) فرمود:

حضرت علی ابن الحسین (عليه السلام) می فرمود: «هر

۱ - مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۱۰، ص

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

مؤمنی که به خاطر شهادت حسین بن علی علیه السلام گریه کند تا اشکش بر گونه هایش جاری گردد؛ خداوند مٔان غرفه ای در بهشت به او می دهد که مدّت ها در آن ساکن گردد، و هر مؤمنی به خاطر اذیت و آزاری که از دشمنان ما در دنیا به ما رسیده گریه کند تا اشکش بر گونه هایش جاری شود؛ خداوند متعال در بهشت به او جایگاه شایسته ای می دهد، و هر مؤمنی که در راه ما اذیت و آزاری به او برسد، پس بگرید تا اشکش بر گونه هایش جاری گردد؛ خداوند متعال آزار و ناراحتی را از او بر طرف کند و در روز قیامت از غضب و آتش دوزخ در امانش قرار دهد»^۱.

روایت ۲۶

قَالَ الْبَاقِرُ علیه السلام:

«إِنَّ الْحُسَيْنَ علیه السلام صَاحِبَ كَرْبَلَاءَ قُتِلَ مَظْلُومًا مَكْرُوبًا عَظُشَانَا لَهْفَانَا [فَالَى اللَّهُ عَزَّ وَ جَلَّ عَلَى نَفْسِهِ أَنْ] وَ حَقٌّ عَلَى اللَّهِ عَزَّ وَ جَلَّ أَنْ لَا يَأْتِيَهُ لَهْفَانٌ وَلَا مَكْرُوبٌ وَلَا مُذْنِبٌ وَلَا

۱ - کامل الزیارات، ص ۱۰۰

مَغْمُومٌ وَلَا عَظْشَانٌ وَلَا ذُو عَاهَةٍ ثُمَّ دَعَا عِنْدَهُ
وَتَقَرَّبَ بِالْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ إِلَى اللَّهِ عَزَّ وَجَلَّ إِلَّا
نَفْسَ اللَّهِ كُرْبَتَهُ وَأَعْطَاهُ مَسْأَلَتَهُ وَغَفَرَ ذُنُوبَهُ
[ذَنْبَهُ] وَمَدَّ فِي عُمُرِهِ وَبَسَطَ فِي رِزْقِهِ فَأَعْتَبُوا
يَا أُولَى الْأَبْصَارِ».

امام باقر علیه السلام فرمود:

« صاحب کربلا! حضرت حسین علیه السلام، در
حالی شهید شد که مظلوم و اندوهگین و تشنه
و غصه دار بود؛ بر خداست که هر غصه دار و
اندوهگین و گناه کار و غمگین و تشنه و صاحب
عیب و آفتی، به زیارت حسین علیه السلام بیاید و
سپس نزد آن حضرت دعا کند و به واسطه‌ی
آن حضرت علیه السلام به خداوند تقرب جوید؛ حزن و
اندوهش را بر طرف کند، خواسته‌اش را برآورده
نماید، گناهانش را بیامرزد، عمرش را طولانی
کند و رزق و روزی‌اش را فراخ نماید. پس ای
صاحبان بصیرت! عبرت بگیرید!»^۱

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

روایت ۲۷

قَالَ الْبَاقِرُ علیه السلام:

«مَنْ زَارَ قَبْرَ الْحُسَيْنِ علیه السلام - وَ هُوَ مَغْمُومٌ -
أَذْهَبَ اللَّهُ غَمَّهُ، وَمَنْ زَارَهُ - وَ هُوَ فَقِيرٌ - أَذْهَبَ
اللَّهُ فَقْرَهُ وَ مَنْ كَانَتْ بِهِ عَاقِبَةٌ فَدَعَا اللَّهَ أَنْ
يُذْهِبَهَا عَنْهُ أَذْهَبَهَا عَنْهُ، وَ اسْتَجِيبَتْ دَعْوَتُهُ،
وَ فَرَجَ هَمُّهُ وَ غَمُّهُ فَلَا تَدْعُ أَنْ تَأْتِيَهُ فَإِنَّكَ
كُلَّمَا أَتَيْتَهُ كُتِبَ لَكَ بِكُلِّ خُطْوَةٍ تَخْطُوهَا
عَشْرُ حَسَنَاتٍ، وَ مُجِيَ عَنْكَ عَشْرُ سَيِّئَاتٍ، وَ
كُتِبَ لَكَ ثَوَابُ شَهِيدٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُهْرِقَ
دَمُهُ فَإِيَّاكَ أَنْ تَفُوتَكَ زِيَارَتُهُ».

امام باقر علیه السلام فرمود: «کسی که قبر
حسین علیه السلام را [در حالی که غمگین است] زیارت
کند؛ خداوند غم او را برطرف می کند و کسی که
او را زیارت کند [در حالی که فقیر است]؛ خداوند
فقر او را برطرف می کند و کسی که بیماری ای
داشته باشد و از خداوند بخواهد که آن را [شفا
دهد و] برطرف کند؛ خداوند آن را برطرف
می کند و دعایش مستجاب می شود و غم و

غصّه اش زدوده می گردد. پس مبادا زیارتش را ترک کنی! زیرا هرگاه به زیارت او روی، برای تو در هر قدمی، ده حسنه نوشته می شود، ده گناه از تو محو می گردد و ثواب شهیدی که خونش در راه خدا ریخته شده، برایت نوشته می شود؛ پس [مواظب باش] مبادا زیارت حسین علیه السلام را از دست بدهی!»^۱

روایت ۲۸

رُوی:

«أَنَّ الصَّادِقَ علیه السلام مَرِضَ فَأَمَرَ مَنْ عِنْدَهُ أَنْ يَسْتَأْجِرُوا لَهُ أَجِيرًا يَدْعُو لَهُ عِنْدَ قَبْرِ الْحُسَيْنِ علیه السلام فَوَجَدُوا رَجُلًا فَقَالُوا لَهُ ذَلِكَ فَقَالَ أَنَا أَمْضِي وَلَكِنَّ الْحُسَيْنَ علیه السلام إِمَامٌ مُفْتَرَضُ الطَّاعَةِ وَهُوَ إِمَامٌ مُفْتَرَضُ الطَّاعَةِ فَرَجَعُوا إِلَى الصَّادِقِ علیه السلام وَأَخْبَرُوهُ فَقَالَ هُوَ كَمَا قَالَ وَلَكِنْ أَمَا عَرَفَ أَنَّ لِلَّهِ تَعَالَى بَقَاعًا يُسْتَجَابُ فِيهَا الدُّعَاءُ فَتِلْكَ الْبُقْعَةُ مِنْ تِلْكَ الْبِقَاعِ».

۱ - فضل زیارة الحسين علیه السلام، الشجرى، ص ۶۴

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

روایت شده که:

«امام صادق علیه السلام بیمار شد. پس به کسانی که در خدمت حضرت علیه السلام بودند امر فرمودند که شخصی را اجیر کنند تا به مزار امام حسین علیه السلام برود و برای شفای امام صادق علیه السلام دعا کند. شخصی را پیدا کردند و مطلب را به او گفتند. آن شخص گفت: «من می‌روم؛ ولی امام حسین علیه السلام امام واجب‌الاطاعه است در حالی که امام صادق علیه السلام هم امام واجب‌الاطاعه است!» خدمت امام صادق علیه السلام برگشتند و گفته‌ی آن مرد را به حضرت علیه السلام عرض کردند. امام صادق علیه السلام فرمود: «حرف او درست است؛ اما آیا نمی‌داند که برای خداوند متعال بقعه‌هایی است که دعا در آن مستجاب است؟ و کربلا از آن بقعه‌هاست!»^۱

۱ - وسائل الشیعه، ج ۱۴، ص ۵۳۷

روایت ۲۹

رُوی عَنْ أَبِي جَعْفَرٍ عَنْ أَبِيهِ عليه السلام قَالَ:
 «مَرَّ عَلَيَّ عليه السلام بِكَرْبَلَاءَ فَقَالَ هَذَا... مَصَارِعُ
 عُشَّاقٍ شُهَدَاءَ لَا يَسْبِقُهُمْ مَنْ كَانَ قَبْلَهُمْ وَ
 لَا يَلْحَقُهُمْ مَنْ بَعْدَهُمْ».

امام باقر از قول پدر بزرگوار خود عليه السلام فرمود:
 روزی گذر حضرت علی عليه السلام از کربلا افتاد
 و فرمود: «این جا قربانگاه عاشقان و مشهد
 شهیدان است؛ شهیدانی که نه شهدای گذشته
 و نه شهدای آینده به پای آنها نمی‌رسند و از
 آنها سبقت نمی‌گیرند».^۱

روایت ۳۰

قَالَ الصَّادِقُ عليه السلام:

«...إِنَّ أَرْضَ كَرْبَلَاءَ وَمَاءَ الْفُرَاتِ أَوَّلُ أَرْضٍ
 وَ أَوَّلُ مَاءٍ قَدَّسَ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى وَ بَارَكَ
 عَلَيْهِمَا...»

۱ - بحار الأنوار (ط - بیروت)، ج ۴۱، ص ۲۹۵

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

«...زمین کربلا و آب فرات؛ اولین زمین و نخستین آبی بودند که خداوند متعال به آن‌ها قداست و شرافت بخشید و آن دو را با برکت گرداند».^۱

روایت ۳۱

عَنْ حُمْرَانَ بْنِ أَعْيَنَ قَالَ:

«زُرْتُ قَبْرَ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عليه السلام فَلَمَّا قَدِمْتُ جَاءَنِي أَبُو جَعْفَرٍ عليه السلام - فَقَالَ أَبَشِّرْ يَا حُمْرَانُ فَمَنْ زَارَ قَبْرَ شُهَدَاءِ آلِ مُحَمَّدٍ عليه السلام يُرِيدُ اللَّهُ بِذَلِكَ وَصْلَةً نَبِيِّهِ خَرَجَ مِنْ ذُنُوبِهِ كَيَوْمٍ وَلَدَتْهُ أُمُّهُ».

حمران ابن اعین می گوید:

هنگامی که از سفر زیارت امام حسین علیه السلام برگشتم، امام باقر علیه السلام به دیدارم آمد و فرمود: «ای حمران! به تو مژده می دهم که هر کس قبور شهیدان آل محمد علیه السلام را زیارت کند و

۱- کامل الزیارات، ص ۲۷۰

مرادش از این کار، رضایت خدا و تقرب به پیامبر ﷺ باشد؛ از گناهانش بیرون می‌آید، مانند روزی که از مادرش متولد شد»^۱.

روایت ۳۲

عَنْ زُرَّارَةَ قَالَتْ: قَالَ أَبُو عَبْدِ اللَّهِ عَلَيْهِ السَّلَامُ:

«يَا زُرَّارَةُ... مَا عَيْنُ أَحَبَّ إِلَيَّ اللَّهِ وَلَا عَبْرَةٌ مِنْ عَيْنِ بَكْتٍ وَ دَمَعَتْ عَلَيْهِ وَ مَا مِنْ بَاكِ يَبْكِيهِ إِلَّا وَ قَدْ وَصَلَ فَاطِمَةَ وَ أَسْعَدَهَا عَلَيْهِ وَ وَصَلَ رَسُولَ اللَّهِ ﷺ وَ أَدَّى حَقَّنَا وَ مَا مِنْ عَبْدٍ يُخْشِرُ إِلَّا وَ عَيْنَاهُ بَاكِئَةٌ إِلَّا الْبَاكِينَ عَلَى جَدِّي الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَإِنَّهُ يُخْشِرُ وَ عَيْنُهُ قَرِيرَةٌ وَ الْبَشَارَةُ تَلْقَاهُ وَ السُّرُورُ بَيْنَ عَلَى وَجْهِهِ وَ الْخَلْقُ فِي الْفَزَعِ وَ هُمْ آمِنُونَ وَ الْخَلْقُ يُعْرَضُونَ وَ هُمْ حُدَّاتُ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ تَحْتَ الْعَرْشِ وَ فِي ظِلِّ الْعَرْشِ لَا يَخَافُونَ سُوءَ يَوْمِ الْحِسَابِ يُقَالُ لَهُمْ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ فَيَأْبُونَ وَ يَخْتَارُونَ مَجْلِسَهُ وَ حَدِيثَهُ وَ إِنَّ الْحُورَ لَتُرْسَلُ إِلَيْهِمْ إِنَّا قَدْ

۱- الأمالی للطوسی، ص ۴۱۴

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

اَشْتَقُّنَاكُمْ مَعَ الْوُلَدَانِ الْمُخَلَّدِينَ فَمَا يَرْفَعُونَ
رُءُوسَهُمْ إِلَيْهِمْ لِمَا يَرَوْنَ فِي مَجْلِسِهِ عليه السلام مِنْ
السُّرُورِ وَالْكَرَامَةِ».

زراره روایت کرده است که امام صادق علیه السلام
فرمود:

«ای زراره!... هیچ چشمی و هیچ اشکی
نزد خدا محبوب تر نیست از چشمی که بر
او [امام حسین علیه السلام] گریه می کند، و هیچ
گریه کننده ای بر او گریه نمی کند؛ مگر این که با
فاطمه زهرا علیهما السلام تقرب و پیوند برقرار کرده است
و او را شادمان می گرداند، و نیز با رسول الله صلی الله علیه و آله
پیوند برقرار و حق ما را ادا کرده باشد؛ و
هیچ بنده ای محشور نمی شود؛ مگر این که
چشمانش گریان باشد؛ به جز گریه کنندگان بر
جَدِّم حسین علیه السلام که همانا محشور می شوند در
حالی که چشمانشان روشن است و بشارتی به
او داده می شود و شادی از صورتشان نمایان
است و در حالی که خلاق در هول و هراس و در
معرض حساب اند؛ آن ها در امان هستند و در
زیر عرش هم صحبت حسین اند و در سایه ی

عرش از بدی روز حساب بیمناک نیستند. به آن‌ها گفته می‌شود که وارد بهشت شوید! [اما آن‌ها] ابا می‌کنند و همنشینی و هم‌صحبتی با او (یعنی امام حسین علیه السلام) را ترجیح می‌دهند؛ سپس حوریان و غلامان بهشتی به دنبال آن‌ها فرستاده می‌شوند [و به آن‌ها می‌گویند: که ما مشتاق شما هستیم؛ [اما ایشان] به خاطر شادی و سروری که از مجالست با حسین علیه السلام درک کرده و چشیده‌اند؛ حتی سرهایشان را برای [دیدن] آن‌ها بلند نمی‌کنند!].^۱

روایت ۳۳

عَنِ ابْنِ سَنَانٍ عَنْ جَعْفَرِ بْنِ مُحَمَّدٍ عليه السلام قَالَ:

«نَظَرَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِلَى الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عليه السلام وَهُوَ مُقْبِلٌ فَأَجْلَسَهُ فِي حِجْرِهِ وَقَالَ إِنَّ لِقَتْلِ الْحُسَيْنِ عليه السلام حَرَارَةً فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لَا تَبْرُدُ أَبَدًا ثُمَّ قَالَ عليه السلام يَا بَنِي قَتِيلٍ كُلِّ عَبْرَةٍ قِيلَ وَ مَا قَتِيلٌ كُلِّ عَبْرَةٍ يَا ابْنَ رَسُولِ اللَّهِ قَالَ: لَا

۱ - مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۱۰، ص ۳۱۴

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

يَذْكُرُهُ مُؤْمِنٌ إِلَّا بَكَى».

ابن سنان روایت کرده است که امام
صادق علیه السلام فرمود:

حسین ابن علی علیه السلام به سوی پیامبر
اکرم صلی الله علیه و آله می آمد که حضرت صلی الله علیه و آله به استقبالش
شتافت، او را در دامن خویش نشاند و فرمود:
«همانا کشته شدن حسین علیه السلام در دل های
مؤمنین حرارتی ایجاد کرده است که هرگز سرد
نخواهد شد». [سپس امام صادق علیه السلام فرمود:]
«پدرم فدای کسی که کشته ی هراشک جاری
است!» گفتند: «ای فرزند رسول خدا! کشته ی
هراشک روان یعنی چه؟» فرمود: «هیچ مؤمنی
او را یاد نمی کند؛ مگر این که اشک او جاری
خواهد شد».^۱

۱ - مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل، ج ۱۰، ص

روایت ۳۴

قَالَ الْبَاقِرُ عليه السلام:

«الْغَاضِرِيَّةُ هِيَ الْبُقْعَةُ الَّتِي كَلَّمَ اللَّهُ فِيهَا مُوسَى بْنُ عِمْرَانَ عليه السلام وَ نَاجَى نُوحًا فِيهَا وَ هِيَ أَكْرَمُ أَرْضِ اللَّهِ عَلَيْهِ وَ لَوْ لَا ذَلِكَ مَا اسْتَوْدَعَ اللَّهُ فِيهَا أَوْلِيَاءَهُ وَأَنْبِيَاءَهُ فَرُورُوا قُبُورَنَا بِالْغَاضِرِيَّةِ».

امام باقر عليه السلام فرمود:

«غاضریه (زمین کربلا)، مکانی است که خداوند متعال در آن جا با موسی بن عمران عليه السلام تکلم نمود و در آن با حضرت نوح عليه السلام مناجات کرد، این زمین، شریف‌ترین بقاع روی زمین بوده است و اگر این گونه نبود؛ هرگز خداوند متعال اولیا و انبیای خود را در آن به ودیعه نمی‌گذازد؛ پس بر شما است که قبور ما را در غاضریه زیارت کنید!»^۱

۱- کامل الزیارات، ص ۲۶۹

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین (علیه السلام)

روایت ۳۵

قَالَ الصَّادِقُ (علیه السلام):

«رَحِمَ اللَّهُ شِيعَتَنَا إِنَّهُمْ أَوْدُوا فِيْنَا وَلَمْ نُؤَذَّ فِيهِمْ شِيعَتَنَا مِنَّا قَدْ خُلِقُوا مِنْ فَاضِلِ طِينَتِنَا وَعُجِنُوا بِمَاءٍ وَلَا تَيْنَا رَضُوا بِنَا أَيْمَةً وَرَضِينَا بِهِمْ شِيعَةً يُصِيبُهُمْ مُصَابُنَا وَ يُبْكِيهِمْ أَوْصَابُنَا وَ يَحْزَنُهُمْ حُزْنُنَا وَ يَسْرُهُمْ سُرُورُنَا وَ نَحْنُ أَيْضاً نَتَأَلَّمُ لِتَأَلُّمِهِمْ وَ نَطْلُعُ عَلَى أَحْوَالِهِمْ فَهُمْ مَعَنَا لَا يَفَارِقُونَنَا وَ لَا تَفَارِقُهُمْ لِأَنَّ مَرْجَعَ الْعَبْدِ إِلَى سَيِّدِهِ وَ مَعْوَلُهُ إِلَى مَوْلَاهُ فَهُمْ يَهْجُرُونَ مَنْ عَادَانَا وَ يَجْهَرُونَ بِمَدْحِ مَنْ وَالَانَا وَ يُبَاعِدُونَ مَنْ آذَانَا، اَللَّهُمَّ أَحْيِ شِيعَتَنَا فِي دَوْلَتِنَا وَ أَبْقِهِمْ فِي مُلْكِنَا وَ مَمْلَكَتِنَا اَللَّهُمَّ إِنَّ شِيعَتَنَا مِنَّا وَ مُضَافِينَ إِلَيْنَا فَمَنْ ذَكَرَ مُصَابِنَا وَ بَكَى لِأَجْلِنَا اسْتَحَى اللَّهُ أَنْ يُعَذِّبَهُ بِالنَّارِ».

امام صادق (علیه السلام) فرمود:

«رحمت خداوند بر شیعیان ما! زیرا ایشان در راه ما اذیت می شوند در حالی که و ما به خاطر آن ها اذیت نشدیم. شیعیان ما از ما هستند، از

اضافه‌ی گل ما آفریده شده‌اند و به آب ولایت
ما عجین شده‌اند؛ راضی و خشنود شده‌اند
که ما امام آن‌ها باشیم و ما نیز راضی شدیم
که آن‌ها شیعیان ما باشند. مصیبت‌های ما
برای ایشان ناراحت‌کننده است، بر غم و
غصه‌هایی که بر ما وارد شده است، می‌گیرند
و از اندوه ما غمگین می‌شوند و در شادی ما
شاد می‌گردند. ما نیز از دردهایی که به آن‌ها
وارد می‌شود، دردمند می‌شویم و از احوال آن‌ها
خبر داریم. پس این‌ها با ما هستند و از ما جدا
نمی‌شوند و ما هم از ایشان جدا نمی‌شویم؛
زیرا که بازگشت هر بنده به سوی آقای اوست
و اعتماد و تکیه گاه او، مولای او می‌باشد.
پس ایشان از دشمنان ما بی‌زاری می‌جویند و
دوستان ما را آشکارا مدح می‌کنند و از کسانی
که ما را آزار می‌کنند، دوری می‌جویند. بارالها!
شیعیان ما را زنده بدار و ایشان را در دولت
[یعنی زمان قیام و ظهور امام زمان عجل الله تعالی فرجه] باقی
نگهدار! خداوند! به درستی که شیعیان ما از
ما هستند و به ما تعلق دارند؛ پس هر کس از
آن‌ها که مصیبت‌های ما را یاد کند و برای ما

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین (علیه السلام)

بگیرید، خداوند از عذاب کردن او به آتش، حیا می‌کند»^۱.

روایت ۳۶

قَالَ الرَّضَاءُ (عَلَيْهِ السَّلَامُ):

«مَنْ تَذَكَّرَ مُصَابِنَا فَبَكَى وَأَبَكَى لَمْ تَبْكْ عَيْنُهُ يَوْمَ تَبْكِي الْعُيُونُ وَ مَنْ جَلَسَ مَجْلِساً يُحْيَا فِيهِ أَمْرُنَا لَمْ يَمُتْ قَلْبُهُ يَوْمَ تَمُوتُ الْقُلُوبُ».

امام رضا (علیه السلام) فرمود:

«کسی که یادآور مصیبت ما شود و برای ستم‌هایی که در حق ما شده بگیرد و دیگران را هم گریان کند؛ فردای قیامت، در روزی که همه‌ی چشم‌ها گریان‌اند، چشم او گریان نخواهد بود و اگر کسی در مجلسی بنشیند که امر دین ما در آن زنده و تقویت شود؛ در روزی که عموم قلب‌ها می‌میرند، قلب او نخواهد مرد»^۲.

۱ - منتخب طریحی، ص ۲۶۸

۲ - عیون أخبار الرضا (علیه السلام)، ج ۱، ص ۲۹۴

روایت ۳۷

عَنْ إِسْحَاقَ بْنِ عَمَّارٍ قَالَ: «سَمِعْتُ أَبَا عَبْدِ اللَّهِ عليه السلام يَقُولُ إِنَّ لِمَوْضِعِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ بْنِ عَلِيٍّ عليه السلام حُرْمَةً مَعْلُومَةً - مَنْ عَرَفَهَا وَاسْتَجَارَ بِهَا أُجِيرَ قُلْتُ فَصِفْ لِي مَوْضِعَهَا جُعِلْتُ فِدَاكَ قَالَ امْسَحْ مِنْ مَوْضِعِ قَبْرِهِ الْيَوْمَ فَاَمْسَحْ خَمْسَةً وَعِشْرِينَ ذِرَاعاً مِنْ نَاحِيَةِ رِجْلَيْهِ - وَ خَمْسَةً وَعِشْرِينَ ذِرَاعاً مِمَّا يَلِي وَجْهَهُ وَ خَمْسَةً وَعِشْرِينَ ذِرَاعاً مِنْ خَلْفِهِ وَ خَمْسَةً وَعِشْرِينَ ذِرَاعاً مِنْ نَاحِيَةِ رَأْسِهِ وَ مَوْضِعُ قَبْرِهِ مُنْذُ يَوْمِ دُفِنَ رَوْضَةً مِنْ رِيَاضِ الْجَنَّةِ وَ مِنْهُ مِعْرَاجٌ يُعْرَجُ فِيهِ بِأَعْمَالِ زُؤَارِهِ إِلَى السَّمَاءِ فَلَيْسَ مَلَكٌ وَ لَا نَبِيٌّ فِي السَّمَاوَاتِ إِلَّا وَ هُمْ يَسْأَلُونَ اللَّهَ أَنْ يَأْذَنَ لَهُمْ فِي زِيَارَةِ قَبْرِ الْحُسَيْنِ عليه السلام فَفَوْجٌ يَنْزِلُ وَ فَوْجٌ يُعْرَجُ».

از اسحاق بن عمار نقل شده که می گوید:
از حضرت امام صادق عليه السلام شنیدم که فرمود:
«برای جای قبر حسین ابن علی عليه السلام حریم
معلومی می باشد، کسی که آن را بشناسد و

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

پناهنده به آن شود؛ پناه داده می شود». محضرش عرض کردم: «فدایت شوم! مکان حریم قبر را برای من بیان فرمایید!» حضرت علیه السلام فرمود: «از مکانی که امروز قبر آن حضرت علیه السلام است، این طور ارزیابی کن: از هر يك از جوانب چهارگانه یعنی: پایین پا و مقابل و خلف و بالاسر، بیست و پنج ذراع اندازه بگیر؛ مساحتی که به دست می آید، حریم قبر می باشد. مکان قبر، روزی که امام حسین علیه السلام در آن دفن شدند؛ باغی از باغ های بهشت بوده است و از همان جا اعمال زوار آن حضرت علیه السلام به آسمان برده می شود. هیچ فرشته و پیامبری در آسمان نیست؛ مگر از خدا درخواست می کند که به او اجازه ی زیارت قبر حسین علیه السلام داده شود، پس همواره دسته ای برای زیارت به پایین می آیند و گروهی پس از زیارت به بالا می روند»^۱.

روایت ۳۸

عَنِ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ:

«قَالَ عَلِيٌّ عَلَيْهِ السَّلَامُ لِرَسُولِ اللَّهِ ﷺ يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّكَ لَتَحِبُّ عَقِيلًا قَالَ إِي وَ اللَّهِ إِنِّي لَأُحِبُّهُ حُبِّينِ حُبًّا لَهُ وَ حُبًّا لِحُبِّ أَبِي طَالِبٍ لَهُ وَإِنَّ وَلَدَهُ لَمَقْتُولٌ فِي مَحَبَّةٍ وَلَدِكَ فَتَدَمَّعَ عَلَيْهِ عُيُونُ الْمُؤْمِنِينَ وَ تُصَلِّيَ عَلَيْهِ الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ ثُمَّ بَكَى رَسُولُ اللَّهِ ﷺ حَتَّى جَرَتْ دُمُوعُهُ عَلَى صَدْرِهِ ثُمَّ قَالَ إِلَى اللَّهِ أَشْكُو مَا تَلَقَّى عِثْرَتِي مِنْ بَعْدِي».

ابن عباس می گوید:

امام علی علیه السلام محضر رسول خدا ﷺ عرض کرد: «یا رسول الله! آیا عقیل؛ برادرم را دوست دارید؟»

حضرت ﷺ فرمود: «آری، به خدا قسم! من دو محبت به او دارم؛ یکی آن که به خاطر خودش به او محبت دارم و دیگر آن که چون ابو طالب به او محبت دارد، من نیز دوستش دارم. فرزند او در محبت فرزند تو کشته خواهد

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

شد و چشمان اهل ایمان برایش می‌گیرند و فرشتگان مقرب بر او درود می‌فرستند». سپس رسول خدا صلی الله علیه و آله چنان گریست که اشک‌های مبارکشان بر سینه‌ی حضرت علیه السلام جاری گردید و پس از آن فرمود: «از آنچه به عترت و ذریه‌ی من می‌رسد، به خدا شکایت خواهم نمود!»^۱

روایت ۳۹

قَالَ الصَّادِقُ علیه السلام:

«مَنْ أَرَادَ اللَّهُ بِهِ الْخَيْرَ قَذَفَ فِي قَلْبِهِ حُبَّ الْحُسَيْنِ علیه السلام وَ حُبَّ زِيَارَتِهِ».

امام صادق علیه السلام فرمود:

«اگر خدا برای کسی خیر بخواهد؛ محبت امام حسین علیه السلام و محبت زیارت او را در قلبش قرار می‌دهد».

۱ - الأمالی للصدوق، ص ۱۲۸ و بحار الأنوار، ج ۲۲، ص

عطا ش

روایت ۴۰

قَالَ الصَّادِقُ عَلَيْهِ السَّلَامُ:

«حَتَّكُوا أَوْلَادَكُمْ بِتُرْبَةِ الْحُسَيْنِ عَلَيْهِ السَّلَامُ فَإِنَّهَا أَمَانٌ»

امام صادق علیه السلام فرمود:

«کام کودکانتان را با تربت حسین علیه السلام بردارید؛ چراکه تربت او موجب امان است».^۱

۱ - وسائل الشیعه، ج ۱۰ ص ۵۲۴

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین (علیه السلام)

مسابقه

کتاب، دروازه‌ای به سوی گستره‌ی دانش و معرفت است و کتابِ خوب، یکی از بهترین ابزارهای کمال بشری است. همه‌ی دستاوردهای بشر در سراسر عمر جهان تا آن جا که قابل کتابت بوده است، در میان نوشته‌هایی است که انسان‌ها پدید آورده و می‌آورند. در این مجموعه‌ی بی‌نظیر، آموزش‌های آسمانی و درس پیامبران به بشر و دانش‌ها و شناخت‌هایی است که سعادت بشر بدون آگاهی از آن امکان‌پذیر نیست. کسی که با این دنیای زیبا و زندگی بخش - دنیای کتاب - ارتباط ندارد، بی‌شک از مهم‌ترین دستاورد انسانی و نیز از بیشترین معارف الهی و بشری محروم است.

مقام معظم رهبری "مَدَظَّلُ الْعَالِی"

عطا ش

گوهر کلام شماره‌ی ۳۱

از سری مسابقات کتاب‌خوانی بر کرانه‌ی
مهر رضوی

امام علی علیه السلام:

«اگر دانش را از معدن آن فرامی‌گرفتید و آب
را از سرچشمه‌ی زلالش می‌نوشتید و جاده‌ی
حق را می‌پیمودید؛ بی‌گمان راه‌ها بر شما آشکار
می‌شد». میزان الحکمه، حدیث ۲۹۲۲

توضیحات شرکت در مسابقه:

- سوالات این مسابقه از کتاب "عطش" طرح
شده است.

- مهلت تحویل یا ارسال پاسخنامه از تاریخ
دریافت کتاب ۲۰ روز می‌باشد.

- اسامی برگزیدگان پایان هر ماه در سایت
آستان قدس رضوی به آدرس:
www.aqrazavi.org درج خواهد شد.

- شرکت‌کنندگان محترمی که از ۱۰ سوال به
۸ سوال پاسخ صحیح دهند؛ در قرعه‌کشی
شرکت داده می‌شوند.

- هزینه‌ی پست قبلاً پرداخت شده است و

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

ارسال پاسخنامه، نیاز به الصاق تمبر ندارد.
توجه: فقط با ارائه‌ی مشخصات و آدرس کامل
در قرعه کشی شرکت خواهید کرد.
نشانی تحویل یا ارسال پاسخنامه:
مشهد مقدس - حرم مطهر - صحن جامع
رضوی - ضلع غربی - اداره‌ی امور فرهنگی -
بخش مسابقات
تلفن تماس: ۰۵۱۱-۲۰۰۲۵۶۹

سوالات:

۱. انجام کدام عمل، نیکو ادا کردن عهدی
است که ائمه علیهم السلام بر گردن شیعیان دارند؟
الف: گریه بر مصائب ائمه علیهم السلام
ب: خواندن ادعیه‌ی منسوب به ایشان
ج: زیارت قبور ائمه علیهم السلام
د: تقیّد در عمل به مستحبات
۲. امام رضا علیه السلام در سفارشی به پسر شیب،
کدام عمل را موجب ملاقات خداوند در حالت
بدون گناه دانسته‌اند؟
الف: تضرع و زاری به درگاه الهی
ب: لعن کردن قاتلان امام حسین علیه السلام

ج: گریه بر مصائب امام حسین علیه السلام

د: رفتن به زیارت امام حسین علیه السلام

۳ - بنا بر فرمایش امام صادق علیه السلام فرشته‌های
موکل بر قبر امام حسین علیه السلام، برای کسانی که
به زیارت آن حضرت علیه السلام می‌روند، چه کاری
انجام می‌دهند؟

الف: تا زمانی که به منزلگاه خود برسند،
مشایعتشان می‌کنند.

ب: اگر مریض شوند، هر صبح و عصر، او را
عیادت می‌کنند.

ج: بر جنازه‌اش حاضر می‌شوند و تا قیامت برایش
استغفار می‌کنند.

د: همه‌ی موارد

۴. مطابق فرمایش امام صادق علیه السلام کدام
فرشته تربت کربلا را اخذ، کدام پیامبر آن را
قبض و کدام وصی در آن حلول کرده است؟

الف: جبریل علیه السلام، حضرت آدم علیه السلام،

علی بن ابی طالب علیه السلام

ب: جبریل علیه السلام، حضرت محمد صلی الله علیه و آله،

حسین بن علی علیه السلام

ج: اسرافیل علیه السلام، حضرت محمد صلی الله علیه و آله،

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

حسین بن علی علیه السلام

د: میکائیل علیه السلام، حضرت آدم علیه السلام،

حسن بن علی علیه السلام

۵. در زمینه‌ی آداب زیارت امام حسین علیه السلام

کدام گزینه صحیح می باشد؟

الف: فقط اگر مزاحم دیگران می شویم، سکوت کنیم.

ب: به هیچ وجه و حتی به ضرورت سخنی نگوییم.

ج: لازم نیست سکوت کنیم اما باید آهسته سخن بگوییم.

د: سکوت کنیم و کلامی نگوییم؛ مگر سخن نیک و خیر.

۶. کسی که تسبیحی از خاک مرقد امام

حسین علیه السلام با خود داشته باشد، از چه پاداشی بهره مند می شود؟

الف: تسبیح گوی حضرت حق محسوب می شود؛ اگرچه با آن تسبیح، ذکر هم نگوید.

ب: در صورتی که با آن ذکر بگوید؛ پاداش زیارت امام حسین علیه السلام را خواهد داشت.

ج: پاداش گریه بر امام حسین علیه السلام را خواهد داشت؛ اگرچه با آن تسبیح، ذکر هم نگوید.

د: در صورتی که با آن ذکر بگوید؛ پاداش همراهی
با امام حسین علیه السلام را خواهد داشت.

۷. اولین زمین و نخستین آبی که خداوند
متعال به آن‌ها قداست و شرافت بخشید،
کدامند؟

الف: زمین مکه و آب زمزم

ب: زمین مدینه و آب فرات

ج: زمین کربلا و آب فرات

د: زمین کربلا و آب زمزم

۸. بنا بر فرمایش امام صادق علیه السلام این که امام
حسین علیه السلام کشته‌ی هراشک جاری است، یعنی
چه؟

الف: یعنی هیچ مؤمنی او را یاد نمی‌کند؛ مگر
این که اشک او جاری خواهد شد.

ب: یعنی مؤمنان در مصائب آن حضرت علیه السلام
بسیار گریه می‌کنند.

ج: یعنی هر انسانی با هر آئینی در مصائب آن
حضرت علیه السلام گریه می‌کند.

د: یعنی گریه بر مصائب امام حسین علیه السلام
فریضه‌ای واجب و لازم است.

احادیثی در فضیلت زیارت، بکاء و عزادری امام حسین علیه السلام

۹. در روزی که همه‌ی چشم‌ها گریان اند، کدام

چشم گریان نخواهد بود؟

الف: چشم کسی که برای ستم‌هایی که در حق
ائمه علیهم السلام شده، بگرید.

ب: چشم کسی که در دنیا به سبب بلایای طبیعی
گریان شده باشد.

ج: چشم کسی که در غم از دست دادن عزیزان
خود گریسته باشد.

د: چشم کسی که در دنیا به سبب بلایای طبیعی
گریان نشده باشد.

۱۰. در فرمایش امام صادق علیه السلام علت توصیه به

برداشتن کام کودکان با تربت امام حسین علیه السلام

چه چیزی بیان شده است؟

الف: زیرا خاك كربلا موجب امان است.

ب: این خواسته‌ی امام حسین علیه السلام بوده است.

ج: زیرا موجب حبّ اهل بیت علیهم السلام می‌گردد.

د: زیرا باعث رهایی از آتش جهنم می‌شود.

عطا ش

مخاطب گرامی؛ امید است با انتقادهای و
پیشنهادهای ارزنده‌ی خود، ما را در ارائه‌ی
خدمات بهتریاری فرمایید!
تلفن تماس: ۰۵۱۱-۲۰۰۲۵۶۹

مشخصات

نام و نام خانوادگی:

نام پدر:

تاریخ تولد:

مقطع تحصیلی:

استان:

شهرستان و شهر:

تلفن ثابت:

تلفن همراه:

نشانی کامل پستی:

.....

.....

.....

پاسخنامه‌ی گوهر کلام ۳۱

(ویژه‌ی کتاب "عطش")

ردیف	الف	ب	ج	د	ردیف	الف	ب	ج	د
۱					۱				
۲					۲				
۳					۳				
۴					۴				
۵					۵				

فرستنده:.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
کد پستی:.....

پست جواب قبول

هزینه ی پستی براساس قرارداد
شماره ی ۹۱۷۳۴-۲۱۵ پرداخت شده است.

طرف قرارداد: اداره ی امور فرهنگی آستان قدس
رضوی

شماره ی صندوق: ۹۱۷۳۵-۳۵۱

تلفن: ۰۵۱۱-۲۰۰۲۵۶۹

سخن شما:

.....
.....
.....

از این جا تا زده و بچسبانید!